

Michal Králík: **Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy** Leges, Praha 2016, 1 488 stran, 5 500 Kč.

Nakladatelství Leges začátkem léta 2016 překvapilo právní knižní trh publikací nazvanou „Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy“, která nemá v České republice obdoby, a bez nadsázky lze hovořit o tom, že se jedná o „historický“ počin, ke kterému nelze než autorovi i nakladatelství pogratulovat. Je tomu tak za prvé proto, že jde o práci z poměrně opomíjeného oboru, a za druhé ještě velmi obsáhlou a do hloubky zpracovanou.

Sport člověka fascinuje od pradávna, ať už jeho institucionalizované počátky vidíme v olympijských antických hrách, gladiátorských kláních ve starém Římě, nebo v pravěkých náboženských tancích. Skutečností je, že se jedná o činnost, která měla ve společnosti své významné místo, a lze konstatovat, že v současné době na svém významu v souvislosti se zájmem, resp. potřebou zdravého životního stylu ještě nabývá tak, že se postupně stává masovým fenoménem dnešní doby.

S tím pochopitelně roste zájem o právní náhled na tuto oblast lidské činnosti, který v mnoha evropských i mimoevropských zemích postupem doby vyústil i v relativně samostatnou právní oblast, nazývanou sportovní právo (jakkoliv se nejedná o jednoduše ohraničitelný obor), která zahrnuje prvky různých právních odvětví – zejména však práva civilního (a to jak odpovědnostního, tak smluvního), trestního, ústavního, evropského nebo pracovního. Otázky spadající do této oblasti práva jsou v zahraničí také plnohodnotným právnickým tématem, sportovní právo je na mnoha zahraničních univerzitách vedeno jako samostatný studijní předmět, dokonce jej lze studovat i postgraduálně jako samostatný studijní obor.

V České republice však o takovém rozvoji sportovního práva hovořit nelze, představíme-li si, že se v odborné veřejnosti nezdá ještě objevují ohledně uznání jeho významu a existence reakce, ukazující na jeho naprosté podcenění.

O to záslužnější je počin soudce Nejvyššího soudu Michala Králíka, který není na poli sportovního práva žádným nováčkem, ba naopak je už poměrně zkušeným hráčem. To platí – jak se lze dozvědět ze zajímavé úvodní pasáže na obálce knihy – v jeho případě i o sportu jako takovém. Autor již v roce 2001 napsal pro rozvoj oboru poměrně zásadní publikaci Právo ve sportu, čímž (nejen sobě) vytvořil půdu pro výběr a rozpracování dalších konkrétních témat ve sportovním právu, což mimo jiné sám učinil v množství svých tuzemských i zahraničních časopiseckých statích.

Téma, které si vybral pro monografii, se týká odpovědnostních vztahů sportovců za úrazy, jež si způsobili navzájem; zahrnuje přitom jak civilní, tak trestní odpovědnost. Publikace je sepsána na bezmála 1 500 stranách převážně za použití komparativní metody. Autor v publikaci mapuje nejen historický vývoj, ale zejména současný stav právní nauky a judikatury většiny evropských, ale i nemála mimoevropských zemí. Umožňuje tak čtenáři proniknout do netušené hloubky. Komparace je pojata velmi poctivě; v rámci každé ze zpracovaných zemí autor zohledňuje naprostou většinu relevantních pramenů, což je např. v případě Německa, které se vyznačuje nepředstavitelnou šíří publikací a judikatury ke sportovním úrazům, výkonem téměř nadlidským. Skutečnost, že podobně jsou zpracovány všechny „zásadní země“ sportovního práva jak z civilně, tak trestněprávního pohledu, dává tušit, že autor věnoval publikaci mnoho času a úsilí.

Recenzovaná publikace je přehledně rozčleněna tak, že po historickém úvodu následuje výklad nejdříve civilní a poté trestní odpovědnosti v právních řádech jednotlivých zemí. Výklad civilní a trestní odpovědnosti spojuje autor do jedné části v případě České republiky a Slovenska, což se jeví velmi účelným, protože pro tuzemské potřeby má čtenář komplexní přehled tématu na jednom místě.

Z pohledu recenzenta s radostí konstatuji, že svůj čas a úsilí autor nevynaložil nadarmo, neboť se jedná o publikaci naprosto mimořádnou a nedostižnou. Lze na ní kromě širší komparace

a podrobného přehledu zahraničních i tuzemských názorů právní nauky a judikatury rovněž ocenit zobecňující pojetí; nejde o pouhý souhrn informací nebo jejich rozřídění. Naopak, publikace přináší nové náhledy a nová pojetí diskutovaných problémů, čímž může být nápomocna nejen tuzemskému vývoji právní vědy sportovního práva, ale také rozhodovací praxi soudů.

Čtenáře a možné zájemce o knihu je však třeba upozornit na to, že vzhledem k její exkluzivitě, kvalitě a rozsahu je kniha finančně nákladnější a počet vydaných výtisků je omezen.

Závěrem mohu shrnout, že recenzovanou publikaci považuji za velmi zdařilé, s ohledem na její obsah a rozsah dokonce za průkopnické dílo, které čtenáře nadchne a poskytuje zajímavý teoretický a praktický náhled do problematiky odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy v širších (nejen) komparativních souvislostech.

S ohledem na výše uvedené není možné na otázku, zda lze publikaci široké odborné veřejnosti doporučit, odpovědět jinak než tak, jak si autor na obálce knihy sám odpovídá, když uvažuje o tom, zda bylo jeho správným životním rozhodnutím upřednostnit kariéru právnickou před profesionálně sportovní, sloganem současného fotbalového prostředí: „Tak určitě...“.

JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., katedra občanského práva Právnické fakulty MU v Brně

Hrnčířík v zásadě ve shodě i s názory, které o něco později vyslovil Ústavní soud ve vztahu k rozhodnutí sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.

1.2.6.1.6.2. Dovolené riziko

Vůči možnostem dovoleného rizika je však Hrnčířík skeptický a ani sám nepoužívá pojem sportovního rizika. Ve vztahu k riziku poukazuje na to, že tento specifický institut trestního práva bývá teorií charakterizován mírou nejistoty nástupu okolností, na nichž závisí trestní odpovědnost. U dovoleného rizika pak bude poměr mezi výsledky jednání pro společnost výhodný. Poukazuje na to, že jeho vliv bývá začleněn do úvah o nebezpečnosti konkrétního jednání, popř. do hodnocení jednotlivých znaků skutkové podstaty. Rizikovost sportovní činnosti pak zohlednil při výkladu subjektivní stránky trestného činu s odkazem na možnou předvídatelnost vzniku zdravotní újmy a na přiměřený předpoklad toho, že při běžném sportovním zákroku ke zranění nedojde.

Je zajímavé, že tento tradiční sportovněprávní institut (sportovní riziko) zůstal více méně stranou jeho pozornosti, ale je to dost možná způsobeno i tím, že v (tehdy) připravovaném trestním kodexu byl institut rizika zakotven ve formě přípustného rizika ve výrobě a výzkumu, aplikace této specifické právní konstrukce by tak byla podle T. Hrnčíříka možná pouze na základě analogie, popř. v rámci hodnocení výše zmíněných stránek trestného činu (subjektivní stránky a materiální stránky).

Svůj přístup k trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy pak T. Hrnčířík uzavírá konstatováním, že především nelze akceptovat názor, podle něhož se trestněprávní normy na aktivního sportovce při výkonu jeho činnosti vůbec nevztahují. Na druhou stranu však zdůrazňuje, že je každé zranění či jinou škodu způsobené výkonem sportovní činnosti nutné podrobit důkladné analýze zaměřené zejména na dílčí a konkrétní aspekty vztahující se k dotyčné specificky určené události. Teprve poté je možné konstatovat, zda daným jednáním byl nebo nebyl spáchán trestný čin. V nejobecnější rovině pak dospívá k závěru, že o trestný čin v uváděných souvislostech půjde tehdy, když je zranění způsobeno zvláště bezohledným zákrokem, popř. zákrokem, jenž je již iniciován záměrem zranění způsobit.

1.2.6.2. Jak dále se sportovními pravidly?

Otázka právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy jde, jak jsme již opakovaně uváděli, ruku v ruce s posouzením povahy a významu sportovních pravidel. Není asi reálné, že by české prostředí dosáhlo v dohledné době ve zpracování daného tématu takové úrovně, kterou ve světovém měřítku nastavili např. M. Kummer³⁵⁴⁸ nebo A. J. Szwarc,³⁵⁴⁹ proto (nebo přesto) je nutno zmínit

³⁵⁴⁸ KUMMER, M. *Spielregel und Rechtsregel*. Berne, 1973.

³⁵⁴⁹ SZWARC, A. J. *Karnoprawne funkcje regul sportowych*. Poznań, 1977.

významný (byť do jisté míry ojedinělý) přínos, který je k dané problematice spojen s jménem Jana Vučky, jenž se opakovaně zabýval vztahem trestního práva a sportovních pravidel. Protože jde o pojetí, které v tuzemských poměrech nemělo (s jistou výjimkou reprezentovanou J. Prusákem) svého předchůdce, a reaguje na aktuální judikaturu Nejvyššího soudu České republiky, je potřeba zmínit Vučkovy názory podrobněji, protože mohou představovat východisko pro další zkoumání dané problematiky a sám J. Vučka se snaží o nalezení „co nejjobecnějšího řešení, které bude možno přizpůsobit nejširšímu okruhu situací“, při vědomí, že odpovědnost za úraz způsobený faulováním při sportu je otázka, na kterou nauka ani judikatura dosud nepřinesly jasnou odpověď, přičemž sportovní situace jsou podstatně různorodější, než se běžně předpokládá.³⁵⁵⁰

1.2.6.2.1. Východiska vztahu sportovních a právních pravidel

Především musíme konstatovat, že J. Vučka rozhodně není zastáncem Zauliho koncepce negující dopad práva do sportovního prostředí a naopak ho můžeme považovat za důsledného zastávce připuštění trestního postihu sportovců za sportovní úrazy. K opačnému názoru ho nevedou ani „tradiční argumenty“ vycházející z toho, že existence sportovních pravidel vylučuje souběžnou aplikovatelnost norem trestního práva, minimálně u zranění způsobených neúmyslně, neboť sportovní pravidla již obsahují příslušný soubor sankcí, resp. ani argument, že sport je činnost nutně spojená s rizikem, a kdyby sportovci šli například do soubojů o míč s hrozbou případného trestního postihu, byli by nuceni hrát tak opatrně, že by sportovní zápolení ztratilo smysl.

Opačné stanovisko opírá především o úvahu, že samotná účinnost zvláštních sportovních pravidel nemůže být okolností vylučující protiprávnost, a to již proto, že trestním právem jsou regulovány i jiné lidské činnosti, přičemž je těžko akceptovatelný stav, kdy by interní předpisy sportovního sdružení pašálně vyloučily působnost trestního práva. Ani v případě úrazů způsobených z nedbalosti nelze podle jeho názoru působnost trestního práva vylučovat. Zde přichází s pozoruhodnou „paralelou“, když uvádí, že následkem zranění může být i smrt a způsobení takového následku z nedbalosti porušením důležité povinnosti je podle § 224 odst. 2 tr. zákona (účinného v roce 2008) trestné až pětiletý odnětí svobody. Těžko je pak podle jeho názoru představitelné, že by existovala sportovní sankce, která by byla srovnatelná s takovým trestem, aby bylo možné pokládat pravidla o trestání hráčů za dostačující. Ani odkaz na rizika sportu, jakkoli v zásadě důvodný, nemůže být hlavní okolností, která by aplikaci trestního práva vyloučila, neboť zranění mohou při sportu nastat nejrůznějšími způsoby, od náhodné srážky přes úmyslné naražení na mantinel až po hromad-

³⁵⁵⁰ VUČKA, J. Vztah trestního práva a sportovních pravidel. *Státní zastupitelství*, 2008, č. 10, s. 5–12.

nou rvačku hokejistů. Vztah těchto situací k běžnému sportovnímu riziku může být někdy velmi úzký, jindy nulový bez ohledu na to, že se událost stala na ploše stadiónu. Proto je nutné řešit otázku sportovních úrazů jiným způsobem.³⁵⁵¹

Základem Vučkova přístupu je alternativní pojetí, vycházející z následujících možných řešení: 1) porušení trestněprávních norem a porušení pravidel splývá v jedno, 2) porušení trestněprávních norem nastává teprve kvalifikovaným (zvláště závažným) porušením pravidel nebo 3) trestněprávní normy a sportovní pravidla jsou dva samostatné instituty, jejichž (ne)dodržení není v jednoznačném vztahu, to vše samozřejmě za předpokladu, že dané jednání současně naplňuje znaky trestného činu ublížení na zdraví.

1.2.6.2.2. Základ vzájemného vztahu sportovních a právních pravidel

Na první pohled se zdá, že J. Vučka je zastáncem možného trestního postihu i v případě dodržení sportovních pravidel, což dokladuje poukazem na zastřelení soupeře v pistolnickém zápase nebo úmrtí zvířete v ilegálních psích zápasech. Nicméně v této souvislosti zdůrazněme, že ani ta část doktríny, která podtrhuje porušení sportovního pravidla jako jednu z „podmínek“ trestní odpovědnosti, by nebyla s J. Vučkou v jím uváděných případech v rozporu, protože v jejich koncepci je jednou ze základních podmínek naplnění předpokladu, že se jedná o sportovní aktivity státem dovolené, podporované nebo alespoň nezakázané.

Druhá Vučkova myšlenka je zajímavější, když poukazuje na to, že problém s přílišným důrazem na porušení pravidel spočívá dále v tom, že ne vždy lze spolehlivě říci, zda jsou pravidla aplikovatelná či nikoli. Na příkladu tréninkové fáze ve fotbale poukazuje na to, že fotbalový trénink může zahrnovat protahovací cviky stejně jako úplnou simulaci hry dvou mužstev. V prvním případě se pravidla neuplatní nijak, v druhém případě bude nutné posuzovat dění na hřišti přesně podle pravidel fotbalu. Mezi nimi existuje spojitá škála různých cvičení zahrnující nácvik dílčí herní situace, nácvik prosazení se proti razantním zákrokům, posilovací cvičení doplněné o herní prvek apod. Určit, do jaké míry lze pravidla hry aplikovat, může být v některých situacích podle Vučky velmi těžko řešitelný problém. Místo o ostře definovaném vymezení situací, kdy pravidla platí a kdy neplatí, pak hovoří o fuzzy množinách.

Zdůrazňuje však, že i tam, kde je účinnost pravidel jednoznačná, existují situace, kdy jednání jednoho z hráčů bude protiprávní, ač nebude pravidla přímo porušovat. Dokládá to na boxu, kdy jeden boxer není schopen se bránit a pokračovat v zápase, přestože dosud nebyl sražen na zem. Jedná se tedy o technické k. o., ovšem rozhodčí v rozporu s pravidly nezasáhl. Vzniká podle Vučky otázka, jak posoudit případ, kdy druhý boxer pokračuje v boji a způsobí protivníkovi zranění? Boxer pokračující v zápase má totiž na knockoutování soupeře legitimní zájem a pravidla mu dovolují útočit, dokud rozhodčí nezasáhne, není

³⁵⁵¹ Tamtéž, s. 5.

ukončeno kolo nebo soupeř nepadne. Rohovník dost dobře nemůže spoléhat na to, že soupeř je v tak špatném stavu, jak momentálně budí dojem.³⁵⁵² Od podobných rozhodnutí je v ringu rozhodčí, který může zápas nezaujatě a nerušeně sledovat a na jehož případné pokyny boxer důvodně spoléhá.³⁵⁵³

Proto trestněprávní odpovědnost za případné zranění soupeře v podobné situaci může podle Vučky nastat jen v krajních případech, kdy „nemohoucnost soupeře je do očí bijící“ a ani osoba spoléhající se na pravidla a zásah rozhodčího nemůže v dobré víře pokračovat v úderech (soupeř bezvládně visí v provazech, má svěšené ruce, k definitivnímu sražení na podlahu ringu by zjevně stačilo štouchnutí do ramene, vítězí boxer v takové situaci záměrně volí nebezpečné likvidační údery). Jednání učiněné v rámci pravidel, avšak ve zlé víře, nesledující férový sportovní cíl by totiž nemělo být privilegováno oproti souměřitelnému jednání mimo sportovní kolbiště.³⁵⁵⁴

Další okolností, kterou J. Vučka správně zdůrazňuje a která jde do jisté míry proti tradičnímu náhledu, je obecně akceptovaný presumovaný předpoklad „dokonalosti“ sportovních pravidel vycházející z toho, že soukromoprávní korporace jsou dlouhodobým působením schopny zajistit dostačující úroveň sportovních pravidel tak, aby jednak plnila roli regulátora dané sportovní činnosti, ale také současně představovala naplnění požadavku tzv. úrazové zábrany. Tuto okolnost je nutno zvažovat zejména u „mladých“ nebo málo provozovaných sportů, kde pravidla neprošla takovým vývojem jako kupříkladu pravidla fotbalu. Tak by případně mohlo dojít k tomu, že pravidla nepředvíдалa určitou herní situaci nebo se zapomnělo na výslovné zakotvení obecné povinnosti hrát „fair play“ či „sportovně“, která nepředvídané situace zpravidla dokáže pokrýt.³⁵⁵⁵

1.2.6.2.3. Vlastní analýza J. Vučky

Vučka svou analýzu s pokusem o formulování obecných závěrů provádí na fotbalovém prostředí, přičemž popisuje jednotlivé charakteristické atributy tohoto sportovního odvětví se závěrem, že fotbal je z povahy věci odvětvím, u kterého nelze zcela eliminovat fauly, neboť hraní bez faulů by znamenalo ztrátu všech charakteristických atributů tohoto sportovního odvětví.³⁵⁵⁶ Přijímá, že sami fotbalisté akceptují, že mohou být v průběhu hry faulováni, přičemž určitá míra faulování je trenéry přímo vyžadována. Začíná-li rychlý útok jednoho mužstva, může se obránce uchýlit k taktickému faulu, aby zbrzdil hru a umožnil spo-

³⁵⁵² Nezapomínejme, že se jedná o rozhodovací procesy ve zlomcích sekund reagující na okamžité situace a změny herních podob, takže nelze reálně očekávat a požadovat, aby sportovec setrvale kontroloval své jednání z hlediska „mimořádné ohleduplnosti“ vůči soupeři.

³⁵⁵³ VUČKA, J. Vztah trestního práva a sportovních pravidel. *Státní zastupitelství*, 2008, č. 10, s. 6.

³⁵⁵⁴ Tamtéž.

³⁵⁵⁵ Tamtéž.

³⁵⁵⁶ Tamtéž, s. 7.

luhráčům dostat se včas na pozice. Všichni zúčastnění to vědí, počítají s tím a pokládají to za legitimní součást hry. Sami hráči tedy pokládají jistou míru faulování za přijatelnou, a to i když jde o fauly úmyslné. K těmto očekáváním hráčů je nutno přihlédnout a neomezovat úvahy jen na psaná pravidla.³⁵⁵⁷ Nezanedbatelnou roli hraje i zápal hry. Ten ovlivňuje schopnost hráčů kontrolovat soulad jejich jednání s pravidly. Od sportovců se přitom očekává boj o vítězství s příslušnými prožitky. Jde o samotnou pointu sportovního zápolení. Požadavek, aby člověk pod hrozbou trestní represe za těchto okolností dodržoval stejnou míru bezpečnosti jako za ideálních podmínek, se snadněji postuluje od psacího stolu, než realizuje v praxi. Je-li právní úprava určena reálným lidem v reálných situacích, musí na to brát ohled.³⁵⁵⁸

Při akceptaci sportu jakožto obecně přínosné činnosti, jejíž provozování je v zájmu společnosti, J. Vučka na rozdíl např. od T. Hrnčířika směřuje své úvahy k institutu dovoleného rizika. Při shrnutí jeho tradičních, doktrinálně uznávaných znaků, dospívá k závěru, že v případě sportu jsou požadavky, které na dovolené riziko klade nauka, splněny. Vzhledem ke specifčnosti sportu však považuje za nejvhodnější hovořit v rámci institutu dovoleného rizika o samostatné podskupině dovoleného rizika ve sportu, odlišné od dovoleného rizika ve výzkumu a v medicíně.

Odlišně od T. Hrnčířika nahlíží také na svolení poškozeného, neboť sportovec svou dobrovolnou účastí dává najevo, že je srozuměn se souvisejícími riziky. Méně intenzivní zásahy do tělesné integrity, jaké se dají očekávat při běžných faulech, by spadaly do okruhu práv a zájmů, o nichž může jednotlivec autonomně rozhodovat. Vážnější úrazy při zvlášť nebezpečných faulech by však již podle Vučky nebyly právně relevantním souhlasem poškozeného pokryty a tím by byla vyřešena otázka mezery mezi porušením pravidel a trestněprávními důsledky. Současně však poukazuje na rizika spojená s tím, že jednak nelze klást rovnítko mezi dovolenou hru a žádné riziko zranění a mezi běžný faul a riziko drobného zranění a jednak by bylo nutné nějakou dodatečnou úvahou odůvodnit, proč je relevantní souhlas poškozeného s jistým zraněním při boxerském zápasu či při fotbalovém souboji a není relevantní souhlas s tímž zraněním při jiné činnosti nemající klasickou sportovní povahu.

Uvedené úvahy lze podle Vučky aplikovat i na podmínky jiného sportu než profesionálního, nicméně s nutnou diferenciací. Vytváří modelovou situaci založenou pěti odlišnými kategoriemi: 1) osoby na ulici nesnažící se hrát žádnou hru, 2) osoby čekající na autobusové zastávce si začnou z dlouhé chvíle bez předchozí dohody kopat odhozeným kelímkem, 3) dvě družstva chlapců hrají fotbal o přestávce před školou, 4) amatéři hrají nižší fotbalovou soutěž, 5) profesionálové hrají na mezinárodním turnaji.

³⁵⁵⁷ Tamtéž.

³⁵⁵⁸ Tamtéž.

Posouzení krajních pozic je podle něj jednoznačné. V prvním případě je třeba aplikovat obecná pravidla o právní odpovědnosti a požadovat po každém účastníkovi základní úroveň opatrnosti vůči ostatním. V posledním případě se uplatní institut dovoleného rizika a požadovaná úroveň opatrnosti bude nižší. V přechodových případech se uplatní stejné důvody, pouze s rozdílnou intenzitou. V počátečních situacích je rychlost hry nižší, možnosti kontroly vzájemných střetnutí větší, společenský zájem na riziku (požadavek na diváckou atraktivitu) nižší, znalost zvláštních pravidel nižší, odměna účastníků nižší atd., proto je na místě požadovat spíše dodržování běžné úrovně opatrnosti. V situacích na druhém konci spektra platí pravý opak, proto lze akceptovat stále vyšší míru rizika pro účastníky.³⁵⁵⁹

Na základě výše uvedených úvah dospívá J. Vučka k následným závěrům vymezujícím se vůči trestní odpovědnosti sportovců: 1) zaviněné porušení pravidel bude zpravidla, ne však bezpodmínečně, nutným předpokladem vzniku trestněprávní odpovědnosti za ublížení na zdraví protihráči při sportu, 2) i při zaviněném ublížení na zdraví ke vzniku trestněprávní odpovědnosti povede zpravidla až určitým způsobem kvalifikované porušení pravidel, 3) míru porušení pravidel je třeba primárně posuzovat podle míry odchylky od obvyklého průběhu hry, nikoli podle závažnosti následku na zdraví, 4) oblast mezi porušením pravidel a nastoupením trestněprávních následků je třeba posuzovat podle doktríny o dovoleném riziku, 5) akceptovatelná míra rizika herních zákroků zpravidla poroste s organizovaností hry a výkonností sportovců, 6) posouzení dovolené míry rizika nezávisí pouze na obecné morálce, je nutné ji zároveň individualizovat s ohledem na konkrétní sportovní disciplínu a na konkrétní herní situaci.

Takový přístup podle Vučky odpovídá zásadě subsidiarity trestní represe, neboť trestněprávní prostředky by měly nastupovat až tehdy, kdy je exces z pravidel hry natolik závažný, že herní sankce dané pravidly k jeho náležitému potrestání nepostačují. Ne každé porušení sportovních pravidel je natolik vážným excesem, aby akceptovatelnou míru rizika překročilo. Při posuzování, zda již šlo o exces zakládající trestní odpovědnost, bude nutné učinit srovnání s běžným průběhem – a tedy běžným rizikem – hry. V úvahu připadá ve složitějších případech odborné vyjádření rozhodčích nebo disciplinární komise, nicméně finální určení trestněprávně akceptovatelné míry rizika bude právní otázkou a bude ji muset zodpovědět orgán činný v trestním řízení, nikoli sportovní sdružení nebo jiný subjekt. Záleží tak nejen na absolutní nebezpečnosti zákroku, ale i na jeho relativní nebezpečnosti v rámci daného sportu. Nepochybně bude třeba přísněji hodnotit míru porušení pravidel u nekontaktního sportu jako florbal než u poměrně kontaktního hokeje.

³⁵⁵⁹ Tamtéž, s. 8

Protože Vučka na počátku svých úvah připustil vznik trestní odpovědnosti sportovců i v případě dodržení sportovních pravidel, zdůrazňuje, že kvalifikované porušení pravidel jako předpoklad vzniku trestněprávní odpovědnosti je pouze speciálním (byť nejnepřítivějším) případem obecného předpokladu, jímž je odchylka od společensky akceptovatelného průběhu hry. S ohledem na obecný význam pravidel pro regulaci sportovního zápolení připadá vznik trestněprávní odpovědnosti bez porušení pravidel v úvahu jen vzácně, zejména v případech flagrantního zneužití pravidel nebo malého či žádného společenského zájmu na dodržování daných pravidel. Tento závěr mu pak umožňuje spolehlivě určit, zda nebo jaká pravidla platí. Institut dovoleného rizika lze pak aplikovat též na případy kvazifaulů a jiného riskantního jednání při tréninku. Dojde-li k takovému jednání v nutném zájmu přípravy na hru, bude třeba posoudit trestnost takového skutku podle podobných měřítek, jako kdyby k němu došlo při hře. Pokud jde o odlišnost situací nedbalostní porušení pravidel a nedbalostní způsobení zranění / úmyslné porušení pravidel a nedbalostní způsobení zranění, lze podle Vučky obě situace posuzovat podobně, pouze se zohlední druh a míra zavinění pachatele při rozhodování, zda již šlo o kvalifikované porušení pravidel či nikoli.

1.2.6.2.4. Kritický pohled na judikaturu Nejvyššího soudu

Bylo zřejmé, že pokud se Vučka zabývá rolí a významem sportovních pravidel na odpovědnost sportovců, nemohl opomenout první významné trestní rozhodnutí k odpovědnosti otázce, a to usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 1355/2006. K jeho závěrům je však poměrně kritický. Naznačuje do jisté míry především nesouhlas s mým hodnocením, které jsem ve vztahu k uvedenému rozhodnutí na stránkách *Trestněprávní revue* učinil, když jsem ho označil jako přínosné a podnětné především proto, že mělo dávat vodítko pro posuzování podobných případů do budoucna; zde vyjadřuje Vučka odlišný názor potud, že by šlo o rozhodnutí přínosné, pokud by dovolací soud své úvahy osvětlil „jasněji a konzistentně“.³⁵⁶⁰ Myslím, že v žádné zásadní neshodě s J. Vučkou nejsme. Své hodnocení daného rozhodnutí jsem napsal v první řadě na základě toho, že jsem považoval toto rozhodnutí za krok správným směrem, pokud se jednalo o jasné vyslovení signálu, že i sportovec v rovině trestního práva může odpovídat za jednání, ke kterému dojde na sportovním kolbišti. Současně jsem však také poukázal na to, že koncepce zvolená dovolacím soudem byla jednou z možných a je otázkou, zda u prvního takového rozhodnutí, které Nejvyšší soud v českých poměrech přijal při absenci jakékoliv doktríny, bylo reálné očekávat tak podrobnou analýzu a rozbor, které Vučkovi v tomto rozhodnutí schází.

Především J. Vučka akceptuje, že Nejvyšší soud hovoří v rozhodnutí o potřebě individuálního posouzení nejenom podle druhů sportu, ale též o potřebě zohlednění *míry porušení daných pravidel*, což implikuje Vučkou naznačenou

³⁵⁶⁰ Tamtéž, s. 10.

„přechodovou zónu“ mezi porušením sportovních pravidel a trestněprávních norem, a to i v případě, kdy následkem je zranění. Současně však rozhodnutí vytýká, že v další části se jeho úvahy ubírají již pouze směrem k samotnému porušení sportovních pravidel s následkem újmy na zdraví bez dříve naznačené potřeby zkoumání míry porušení sportovních pravidel s tím, že způsobení zranění je samo o sobě chápáno jako postačující míra porušení pravidel. Kdyby odůvodnění rozhodnutí obsahovalo pouze tuto část, bylo by podle Vučky nutné dojít k závěru, že podle Nejvyššího soudu žádná přechodová zóna neexistuje. Porušení sportovních pravidel a případné porušení trestněprávních norem, dojde-li k ublížení na zdraví protihráči následkem faulu, by splývaly v jedno a totéž. V rozhodnutí Nejvyššího soudu tak podle Vučky proti sobě stojí dva konfliktní výroky, a to právě v nejdůležitější části úvahy.³⁵⁶¹

S touto druhou částí rozhodnutí vyjadřuje Vučka nesouhlas, neboť závažné zranění může nastat i u zákroků v rámci pravidel nebo u zákroků porušujících pravidla jen nevýznamnou měrou. Trestněprávní relevanci porušení pravidel proto podle Vučky nelze primárně hodnotit podle samotné existence či závažnosti následku na zdraví.

Dále Vučka poukazuje na skutečnost, že zbylá část odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu mohla rozpor odstranit, je však podle něj poměrně stručná a převážně se omezuje na popis naplnění dílčích znaků skutkové podstaty. V textu se sice znovu objevuje nepřiměřenost herní situace, je však zmiňována jen v rámci okolností zvyšujících či snižujících stupeň společenské nebezpečnosti v projednávaném případě. Zda je tuto nepřiměřenost třeba chápat i obecněji, a to případně ve vztahu k okolnostem vylučujícím protiprávnost, Nejvyšší soud neuvádí.

Vučka dále zdůrazňuje, že kdyby se Nejvyšší soud přiklonil k teorii přechodové zóny, jak naznačoval úvod jeho úvahy, nutně by musel jeho rozbor nejen citovat nepřiměřenost zákroku, ale především by ji měl výslovně porovnat s přiměřenou (přesněji: společensky ještě akceptovatelnou jako mimotrestní) mírou porušení pravidel hry. Prostý odkaz na nepřiměřené použití síly vysvětluje, proč šlo o faul a surovou hru v rozporu s pravidly, ale už nepopisuje vztah k trestněprávním normám. V této závěrečné části, která by mohla úvahu soudu definitivně objasnit, je rozhodnutí podle jeho názoru poněkud nejednoznačné.

1.2.6.2.5. Sportovní pravidla a trestněprávní odpovědnost sportovců v druhém kole

Otázka sportovních pravidel a trestní odpovědnosti sportovců se v tuzemské literatuře projevila následně ještě v jednom ohledu, který naznačil opětovně J. Vučka, a to byla do jisté míry „tabuizovaná“ otázka závaznosti sportovních pravidel. Nešlo o to, že by se sportovním pravidlům při posuzování odpověd-

³⁵⁶¹ Tamtéž.

nosti sportovců nepřikládá žádný význam, ale naopak o to, zda se sportovním pravidlům z hlediska jejich závaznosti nepřisuzuje význam až příliš velký. Tuto otázku však J. Vučka otevřel nikoliv v souvislosti s kolektivními sporty realizovanými v rámci soutěžních struktur, ale v souvislosti s lyžováním; jeho závěry však mají obecnější povahu.³⁵⁶² To se ostatně také záhy projevilo.³⁵⁶³

Jeho analýza se v tomto „druhém kole“ zaměřuje na posouzení dvou základních otázek: 1) určení rozsahu situací, kdy se vůbec uplatňují oficiální pravidla daného sportu, 2) rozsah, v jakém je nutné v trestním řízení přihlídnout ke sportovním pravidlům a v jakém je třeba zohlednit také jiné mimoprávní normy, případně i proti výslovnému znění pravidel.

1.2.6.2.5.1. Dosah sportovních pravidel

Pokud jde o dosah sportovních pravidel, je Vučka poměrně zásadní kritikem v civilní i trestní judikatuře naznačeného pohledu o závaznosti FIS pravidel dopadajících do poměrů lyžování. Velmi kontroverzní otázkou podle něj je, zda mohou sportovní pravidla vyhlášená sportovním sdružením ukládat povinnosti i nečlenům daného sdružení, pokud povinnost dodržovat tato pravidla neukládá obecně závazný právní předpis. Závaznost pravidel může být přitom totiž významná pro posuzování trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy způsobené v příčinné souvislosti s porušením pravidel daného sportu.³⁵⁶⁴

Tento problém současně s Vučkou v obecnějším pohledu analyzoval také J. Šilhán, který do jisté míry dává Vučkovi za pravdu. Šilhán zabývající se aplikací nejrůznějších soft law dokumentů v českém právu z hlediska potenciálu právní závaznosti a vlivu na skutečná práva a povinnosti subjektů, se dotkl i sportovního kontextu. V souvislosti s ním zdůraznil, že kromě nesnadného vymezování prostoru mezi hranicemi obecných pojmů a aplikovatelného soft law však vyvstává ještě další, pravděpodobně ještě složitější otázka, a to, která konkrétní soft law pravidla je možno vůbec při aplikaci daného ustanovení použít.³⁵⁶⁵

V této souvislosti stojí podle něj za zmínku již usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1506/2004, jenž v určitém

³⁵⁶² Těmto otázkám se J. Vučka věnoval zejména v: VUČKA, J. Trestněprávní odpovědnost sportovců a sportovní pravidla. *Trestní právo*, 2009, č. 10, s. 34–39 a VUČKA, J. Jak závazná jsou pravidla lyžařské federace?, *blog Jiné právo*, 5. května 2010 – <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/05/jan-vucka-jak-zavazna-jsou-pravidla.html>.

³⁵⁶³ K tomu srovnej: ŠILHÁN, J. Soft law s hardcore účinky. *Dny práva – 2010 – Days of Law*, 1. ed. Brno: Masaryk University, 2010. Dostupné on-line – http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/sbornik/sbornik.pdf.

³⁵⁶⁴ VUČKA, J. Trestněprávní odpovědnost sportovců a sportovní pravidla. *Trestní právo*, 2009, č. 10, s. 34.

³⁵⁶⁵ ŠILHÁN, J. Soft law s hardcore účinky. *Dny práva – 2010 – Days of Law*, 1. ed. Brno: Masaryk University, 2010. Dostupné on-line – http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/sbornik/sbornik.pdf.

případě aplikoval při posuzování práv a povinností subjektů na běžné lyžařské sjezdovce „Pravidla chování pro lyžaře, vydaná Mezinárodní lyžařskou federací FIS“. O nich ve svém rozhodnutí prohlásil, že „obsahují normy, jejichž dodržováním má být zajištěna bezpečnost uživatelů sjezdovky, a slouží tak k předcházení vzniku škod, s nimiž zákon spojuje odpovědnost. I když nejsou obecně závazným právním předpisem, jsou tato pravidla pro lyžaře na sjezdové trati závazná, a to bez ohledu na to, zda jsou pramenem práva či nikoliv“.

Šilhán se dané problematiky dotýká z pohledu aplikovatelnosti generální prevenční klauzule obsažené v § 415 obč. zák. 1964.³⁵⁶⁶ Ve vztahu k obsahu daného rozhodnutí zdůrazňuje, že jde o poměrně problematické pojetí aplikovatelnosti soft law dokumentu, jakým uvedená lyžařská pravidla jsou. Poukazuje

³⁵⁶⁶ V této souvislosti Šilhán poukazuje na to, že mnohem více potenciálních problémů než konkrétní odkazy v určitých předem vymezených otázkách může však přinášet jiný způsob, jakým je soft law schopno nabývat reálných právních účinků. Jde o aplikaci skrze obecné právní pojmy a generální klauzule. Ty již z podstaty věci vyžadují ke svému právnímu upotřebení konkretizaci prostřednictvím různých výkladových postupů, jimiž se specifikuje jejich obsah. Při takové specifikaci pak z praktického pohledu může být určitý soft law dokument velmi příhodný a i „aplikačně lákavý“. Z hlediska právní jistoty by však měla být vazba právní normy, byť vyjádřené s pomocí nějakého obecného pojmu, a nezávazného soft law dokumentu, vždy nahlížena s obezřetností a bez jakýchkoliv náznaků automatismu. Používá-li právní předpis obecný pojem, nemůže se aplikující orgán v žádném případě zbavit povinnosti hledat co nejdůkladněji jeho obsah jen tím, že mechanicky použije určitá soft law pravidla, která danou oblast upravují. Zdůrazňuje, že je jistě představitelná situace, že právě tato pravidla obsahu daného pojmu odpovídají, pak ale aplikována mají být právě pro jejich obsah, bez ohledu na jejich zachycení v jakémkoliv soft law; v opačném případě aplikována být nemohou, byť by zachycena byla sebejednoznačněji. V případě pozitivního pohledu půjde o použití tzv. nepřímých indikativních odkazů. Skrze obecnou formulaci ustanovení zákona bude pomocí soft law pravidla vymezena cesta, jak může být ustanovení splněno. V souladu s příkladem technických norem uvádí-li nějaká norma např. že „výrobky musí odpovídat současnému stavu vývoje, současným poznatkům vědy a techniky apod., splnění technických norem se považuje za splnění těchto obecných podmínek.“ Nejsou ale teoreticky vyloučeny ani jiné možnosti vyhovění danému ustanovení. A právě při opačném, negativním pohledu na věc, vyvstávají problémy zřetelněji. Pokud se subjekt rozhodne nezávazný, ale často jistým způsobem „předpokládaný“ postup nedodržel a vydat se jinou cestou, za jakých podmínek se pak stále pohybuje v mezích zákonné generální klauzule, a když se již ocitá za jejími hranicemi? Ilustrativním příkladem je podle Šilhána typicky prevenční povinnost počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám (podle § 415 obč. zák. 1964). Obrovská šíře a téměř absolutní nekonkrétnost takových formulací jen těžko umožňuje definovat podmínky, za kterých bude subjekt, který např. ony technické normy nedodrží a rozhodne se pro alternativní řešení, odpovědný. Do jisté míry lze v případech takovýchto generálních formulací při (oprávněné) aplikaci určitého soft law podle něj spatřovat obdobu konceptu *comply or explain*, tedy v případě odchýlení se od nezávazných pravidel musí být subjekt schopen toto odchýlení odůvodnit, ospravedlnit svůj postup a ozřejmit, že obecné požadavky mohly být a byly naplněny i zvoleným jiným způsobem.

na to, že „byť možná poněkud zastřeno formulační neobratností, není rozhodnutí po této stránce právě šťastné. Jednoduše řečeno, nejsou-li ona pravidla „obecně závazným předpisem“, pak pro lyžaře na sjezdové trati mohou být závazná jedině na základě smluvní cesty, nebo na základě zákonného odkazu. Jiná možnost není, a nesmí existovat.“³⁵⁶⁷

Bylo-li by rozhodnutí založeno na tom, že v provozním řádu, který je součástí obchodních podmínek smlouvy, jsou daná aplikovaná pravidla jízdy uvedena, byla by podle něj situace jiná; stejně tak kdyby smluvní povaha pravidel byla dovozena skrze nějakou dohodu implicitní. Rozhodnutí mohlo být – spíše – založeno také na tom, že konkrétní aplikované zásady jízdy na lyžích – bez ohledu na to, kde jsou sepsána – jsou zkrátka projevem obecné prevenční povinnosti, a proto jsou závazná. Pak by ale nehrálo roli, že jsou uvedena v dokumentu lyžařské federace, neboť svoji závaznost by čerpala přímo na základě ustanovení občanského zákoníku a jeho požadavku, nikoliv proto, že je kodifikováno jako soft law.

Výrazný problém tak Šilhán spatřuje nikoliv v obsahové aplikaci určitého pravidla lyžování, nýbrž v dovození aplikovatelnosti daného soft law dokumentu bez jakéhokoliv právního podkladu.³⁵⁶⁸ Současně poukazuje na to, že ad absurdum by pak bylo možno vyvozovat, že i v případě dalších rekreačních sportů, jako např. plavání, běh apod. by měly subjekty povinnost zkoumat pravidla vydaná různými organizacemi sdružujícími profesionální sportovce v dané disciplíně.³⁵⁶⁹

Soud je proto oprávněn (a povinen) své rozhodnutí oprít pouze o takové normy, které jsou skutečně závazné a o jejichž závaznosti subjekty ex ante neměly pochyb.

Přestože Šilhán své závěry směřoval do poměrů vyslovených Nejvyšším soudem v civilním rozhodnutí, do značné míry se shoduje s Vučkou, který naopak primárně své úvahy aplikuje do práva trestního.

Vučka především ostře vystupuje proti obecné závaznosti podobných pravidel. Své závěry však prvotně nevyslovil ve vztahu k rozhodnutí Nejvyššího

Kromě nesnadného vymezování prostoru mezi hranicí obecných pojmů a aplikovatelného soft law však podle Šilhána vyvstává ještě další, pravděpodobně ještě složitější otázka, a to, která konkrétní soft pravidla je možno vůbec při aplikaci daného ustanovení použít.

³⁵⁶⁷ ŠILHÁN, J. Soft law s hardcore účinky. *Dny práva – 2010 – Days of Law*, 1. ed. Brno: Masaryk University, 2010. Dostupné on-line – http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/sbornik/sbornik.pdf.

³⁵⁶⁸ Tamtéž.

³⁵⁶⁹ Podle Šilhána ale není vůbec třeba se zastavovat jen u sportu. Z hlediska obecné problematiky závaznosti různých pravidel by pak bylo nutné zkoumat veškeré soft law u naprosto jakékoliv činnosti, neboť, i když soft law závazné není, přesto by mohlo být z pohledu soudu v daném případě za závazné prohlášeno. Jasná hranice závazných a nezávazných pravidel však stojí mezi základními kameny právního státu. Nepřijatelnost takového náhledu je proto podle něj evidentní.

soudu, ale ve vztahu k názorům, které soud nižšího stupně zaujal při odsouzení lyžaře.³⁵⁷⁰ To však na věci nic nemění, protože daná věc byla předmětem dovolacího řízení ve věci sp. zn. 8 Tdo 68/2010 a dovolací soud závěry o závaznosti FIS pravidel bez dalšího převzal s výslovným odkazem na civilní judikaturu Nejvyššího soudu.

Obecnou závaznost FIS pravidel Vučka napadá především z pohledu, že taková konstrukce je v rozporu s principy demokratického právního státu. Sportovní sdružení jsou subjekty ryze privátní povahy a nemohou ukládat obecně závazné povinnosti.: „Kdybychom něco takového pro sportovní spolky uznali, už bychom obtížně hledali důvod, proč neposkytnout podobné privilegium také sběratelským spolkům anebo nejrůznějším církvím a sektám.“³⁵⁷¹ Dále pak poukazuje na mlčky předpokládanou jednoznačnost sportovních disciplín, kdy zdůrazňuje, že např. existuje několik profesionálních asociací boxu působících na mezinárodní úrovni. Striktně vzato tedy neexistuje jeden sport s názvem box a není také důvod, proč by mělo existovat jen jediné lyžování. Z jakého důvodu by měla být závazná právě pravidla této jediné lyžařské asociace? A i kdyby existoval jen jediný obecně uznávaný sport daného názvu, z jakého důvodu by měl každý člověk povinnost hrát právě tento sport a nezkoušet vlastní variantu?³⁵⁷²

Oficiálnost pravidel tak podle Vučky nemůže být důvodem pro vyslovení právní závaznosti sportovních aktivit, která typově pod určitý sport spadají. Stejně pak nahlíží i na závaznost pravidel z pohledu v nich obsažené „bezpečnosti“ jednotlivých sportovních disciplín, neboť ani tento parametr nemůže být kritériem právní závaznosti.

Současně pak Vučka přináší další, v tuzemských poměrech asi novátorský, argument, jehož důležitost je však zřejmá, a tím je okolnost, zda vůbec lze požadovat po subjektech práva, aby si místo obecně závazných norem majících stanovenou formu aktivně vyhledávali, zdali neexistují nějaké jiné normy vydané „jakýmsi ‚oficiálním‘ spolkem“, který může být registrovaný v tuzemsku, ale také může být registrovaný v neznámé cizí zemi. V poměrech FIS pravidel se pak jedná o to, zda lze fyzické osobě legitimně uložit povinnost, aby znala Mezinárodní lyžařskou federaci a měla podrobné znalosti o oficiálních pravidlech lyžování, která jsou psána v cizím jazyce?³⁵⁷³

Vučkova kritika však není samoučelná a ani neznamena, že by sportovní pravidla obecně (a pravidla FIS zvláště) nemohla být závazná, resp. že by pro právo nemohla představovat relevantní okolnost. Jejich uplatnitelnost však váže

³⁵⁷⁰ VUČKA, J. Trestněprávní odpovědnost sportovců a sportovní pravidla. *Trestní právo*, 2009, č. 10, s. 35.

³⁵⁷¹ VUČKA, J. Jak závazná jsou pravidla lyžařské federace?, *blog Jiné právo*, 5. května 2010 – <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/05/jan-vucka-jak-zavazna-jsou-pravidla.html>.

³⁵⁷² VUČKA, J. Trestněprávní odpovědnost sportovců a sportovní pravidla. *Trestní právo*, 2009, č. 10, s. 35.

³⁵⁷³ Tamtéž.

na přesně stanovené podmínky. Z pohledu obecné závaznosti je proti automatické aplikovatelnosti interních pravidel sportovních sdružení i pro nečleny nebo mimo oficiální podniky, a to i přes to, že Nejvyšší soud závaznost pravidel FIS uznal. Podmínkou aplikovatelnosti však podle Vučky je, že oficiální sportovní pravidla buďto musejí být přejata do obecně závazného právního předpisu majícího náležitou formu, či alespoň na ně musí být učiněn v takovém právním předpisu odkaz, nebo musí existovat zvláštní důvod pro uznání jejich právní relevance. Takové důvody mohou být různé povahy. Vučka dále argumentuje ve směru, že konkrétnímu pravidlu by bylo možné přiznat právní relevanci i pro neorganizované sportovce jako všeobecnému pravidlu nutné obezřetnosti, které logicky vyplývá z povahy dané činnosti a které koresponduje s očekáváními sportovců. Tento přístup by bylo možné podle Vučky vztáhnout i na pravidla FIS a rekreační lyžování, protože „pravidla FIS jsou celkem triviální a vlastně jen opakují obecná pravidla bezpečnosti na sjezdovce, jak jsou seznatelná pouhým zdravým rozumem.“ Ostatně ani pravidla FIS nemohou obsahovat úplnou úpravu pohybu na sjezdovce a tak jako tak bude v konkrétních případech nutné odkázat i na zdravý rozum a reálná očekávání lyžařů.³⁵⁷⁴

Vedle závaznosti uvedených pravidel na základě smluvních vztahů mezi sportovci samotnými (což v poměrech rekreačního lyžování a FIS pravidel nelze reálně očekávat), případně mezi lyžaři a provozovatelem příslušných sportovních podniků (či areálů) se Vučka snaží i o nalezení mimosmluvního dopadu sportovních pravidel. Připouští i variantu vyvěšení pravidel FIS provozovatelem sjezdovky, které v takovém případě nepojímá jako výraz smluvního závazku, ale argumentuje legitimním očekáváním lyžaře, že ostatní lyžaři se budou podle těchto „akceptovaných“ pravidel FIS chovat (to zjevně i v případě, kdy by se s nimi reálně neseznámil – poznámka M. K.).

Pokud jde však o právní relevanci pravidel FIS, vychází z toho, že přiznat jim právní relevanci právě proto, že jde o oficiální pravidla, by bylo možné pouze tehdy, pokud by tato pravidla byla u lyžařské veřejnosti natolik zažitá, že by je všichni lyžaři považovali za de facto závazná a každý účastník dění na sjezdovce by nutně počítal s tím, že ostatní budou od něj jednat v souladu s těmito pravidly očekávat a sami se těmito očekáváním budou řídit při volbě vlastní jízdy. Takovou povahu jim však nepřisuzuje a zdůrazňuje, že tato pravidla nejsou obecně uznávána proto, že jde o pravidla FIS. Impulsem k šíření povědomí o těchto pravidlech byl až mediální případ z roku 2008, po němž následovalo poměrně velké množství příspěvků ve sdělovacích prostředcích, v nichž se o pravidlech FIS hovořilo.³⁵⁷⁵

³⁵⁷⁴ VUČKA, J. Jak závazná jsou pravidla lyžařské federace?, *blog Jiné právo*, 5. května 2010 – <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/05/jan-vucka-jak-zavazna-jsou-pravidla.html>.

³⁵⁷⁵ Tamtéž.

Vučka při kritice soudního postupu, jenž vycházel ze závaznosti pravidel FIS, však nabízí i alternativu, která přicházela do úvahy. Podle jeho názoru nebyla konstrukce závaznosti pravidel FIS vůbec nutná, neboť představují pravidla nutné obezřetnosti, jak je dokáže vnímat každý rozumný člověk. Nebude-li tedy dán zvláštní důvod k uznání trestněprávní relevance konkrétní sady sportovních pravidel, je podle jeho názoru dostačující a dokonce správnější pouze odkázat na obecnou prevenční povinnost podle § 415 obč. zák.

O tom, že Vučkovy názory byly „píchnutím do vosího hnízda“, svědčí rozsáhlá diskuse, která se nad jeho článkem otevřela, a v níž diskutující v zásadě potvrzovali pochybnosti, které Vučka ohledně závaznosti sportovních pravidel vyslovil.³⁵⁷⁶

1.2.6.2.5.2. *Rozsah aplikace sportovních pravidel*

Vedle závaznosti sportovních pravidel otevřel Vučka také otázku rozsahu aplikace sportovních pravidel, tj. do jaké míry jsou pro jednání sportovců určující normou sportovní pravidla a do jaké míry je nutné přihlídnout i k dalším vlivům. Tuto otázku otvírá především proto, že podle jeho názoru ani sportovní pravidla nemusí být vždy tím správným měřítkem opatrného, obezřetného či požadovaného chování. Dokládá to opětovně na FIS pravidlech, jejichž aplikace je vyloučena např. při vrcholových lyžařských soutěžích (světový pohár, mistrovství světa, extrémní sjezdové lyžování z horských vrcholů apod.). Za klíčový faktor při posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy považuje tzv. „reálná očekávání“. Na konkrétně volených příkladech pak uvádí, proč je toto reálné očekávání relevantní z pohledu trestní odpovědnosti a proč se v jistém ohledu může přibližovat významu sportovních pravidel. Jeho názory pak ústí v závěr, že od jisté úrovně rizika je jednání sportovce natolik nebezpečné a negativní následek natolik pravděpodobný či přímo jistý, že vybočuje z mezí dovoleného sportovního rizika a sportovec nesmí tímto způsobem jednat. Pokud se pak takového jednání přesto dopustí, není jeho trestní odpovědnost žádným způsobem vyloučena.³⁵⁷⁷

Tyto jeho úvahy se v konkrétní rovině promítají do nutnosti hledání odpovědi na otázku, co mohl sportovec v dané situaci reálně očekávat a jakou míru opatrnosti měl v důsledku toho při svém jednání zvolit. Tato reálná očekávání mohou v jistých mezích modifikovat i výslovnou úpravu podle „oficiálních“ pravidel daného sportu. V závislosti na konkrétních okolnostech může být sportovec oproti pravidlům omezen (např. oštěpařský šampion při regionální

³⁵⁷⁶ VUČKA, J. Jak závazná jsou pravidla lyžařské federace?, *blog Jiné právo*, 5. května 2010 – http://jinepravo.blogspot.cz/2010/05/jan-vucka-jak-zavazna-jsou-pravidla.html#disqus_thread.

³⁵⁷⁷ VUČKA, J. Trestněprávní odpovědnost sportovců a sportovní pravidla. *Trestní právo*, 2009, č. 10, s. 39.

návštěvě s exhibičním hodem na objektivně malé sportovní ploše) nebo naopak může být jeho volnost rozšířena (extrémní lyžař může jet z vrcholku skalního masivu rychlostí, která mu znemožňuje vyhnout se překážce, třebaže na rekreačních sjezdovkách musí dodržovat rychlost bezpečnou pro ostatní).³⁵⁷⁸

Vučka pak sumarizuje, že samotná pravidla nemohou představovat absolutní kritérium pro trestní řízení. Při hodnocení, zda se má určité jednání trestně stíhat či nikoliv, je nutné se neomezovat jen na vyhodnocení psaných pravidel závazných pro sportovce. Je třeba provést vyhodnocení pravidel v širším smyslu či meta-pravidel (sem řadí reálná očekávání sportovců, pravidla závazná pro ostatní osoby, např. pořadatele, konkrétní kontext sportovní situace i obecnou logiku sportovních událostí) a vzít na zřetel také vzájemné porovnání významu a míry dotčení různých společenských zájmů (zejména atraktivita v. nebezpečnost). V některých případech pak je podle jeho názoru potřeba zohlednit také případný výkonnostní rozdíl mezi účastníky sportovní nehody. Při vědomí těchto obtíží připouští, že dokazování spáchání trestného činu bude obtížné a k pozitivnímu závěru o spáchání trestného činu povede řada komplikovaných úvah a často se také uplatní zásada *in dubio pro reo*, neboť buď dokazování skutkového děje nebo úvahy o vzniku trestněprávní odpovědnosti nebudou dostatečně přesvědčivé, aby bylo možné opřít o ně závěr o vině obžalovaného.

Zde Vučka nepřímo naznačuje, zda pohled práva není v některých ohledech „odtržený“ od reality, jestliže po sportovci požadujeme dodržení příslušných standardů jeho chování, ačkoliv je mimořádně obtížné zjistit přesný skutkový stav věci, a i v případě jeho zjištění zůstává otázka, nakolik lze následně sofistikované a komplikované právní úvahy přednášet do reálného sportovního života, jenž se zpravidla vyznačuje potřebou okamžitého rozhodování často bez možnosti zvážení všech do úvahy přicházejících alternativ. Tím nesměruje k tomu, že by právo mělo na sportovce nahlížet výrazně privilegovaně, zdá se spíše, že naznačuje možné obtíže při hledání odpovídajícího a požadovaného vzorce chování sportovce, aby byl v souladu se sportovní realitou a podstatou sportu.

1.2.7. Nástup slovenské sportovněprávní doktríny

Můžeme důvodně usuzovat na to, že trestní rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky aktivovala i zájem slovenských právníků o trestněprávní aspekty odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. Přínos T. Gábriše na poli civilní odpovědnosti jsme již podrobně zmiňovali, přičemž T. Gábriš provedl především vývojový výklad daného problému v tuzemské odborné literatuře se závěrem, že po zániku materiálně-formálního pojetí trestného činu ztratilo právní prostředí možnost poměřovat trestní odpovědnost sportovců v tuzemsku tra-

³⁵⁷⁸ Tamtéž, s. 40.

Obsah

O autorovi

Zkratky

Předmluva

VÝCHODISKA PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI SPORTOVČŮ ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY

1. **Chráněné zájmy a rozsah odpovědnosti ve sportu**
 - 1.1. Úvod
 - 1.2. Rozsah ochrany a odpovědnostních vztahů ve sportu
 - 1.3. Delikttní způsobilost ve sportu
 - 1.4. Odpovědnost ve sportu a delikt
2. Úvod a obecná východiska právní odpovědnosti za sportovní úrazy
3. Základní normativní střet
4. Současná východiska a vymezení problému

HISTORICKÉ ETAPY VÝVOJE PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI SPORTOVČŮ ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY

1. Úvod a preantické období
2. Antická epocha
 - 2.1. Řecký svět
 - 2.1.1. Epocha básníka Homéra
 - 2.1.2. Olympijské hry a obecný přístup řeckého práva ke sportovním úrazům
 - 2.1.3. Drakonovo a Solónovo zákonodárství
 - 2.1.4. Demosthenes
 - 2.1.5. Platónovo sportovněprávní myšlení
 - 2.1.6. Starověká Sparta
 - 2.1.7. Řecká praxe a právní aspekty sportovních úrazů
 - 2.1.8. Hodnocení řecké epochy
 - 2.2. Svět starověkého Říma
 - 2.2.1. Historické souvislosti
 - 2.2.2. Římské právo a sportovní úrazy
 - 2.2.2.1. Lex Aquilia
 - 2.2.2.1.1. Případy těžké atletiky
 - 2.2.2.1.2. Případ nebezpečného holení
 - 2.2.2.1.3. Případ hozeného oštěpu
 - 2.2.2.2. Trestní postihy za sportovní úrazy mimo rámec Aquiliova zákona
 - 2.2.2.3. Právní aspekty úrazů a usmrcení v gladiátorských hrách

2.2.3. Hodnocení římské éry

3. Sport, právo a sportovní úrazy ve středověkém světě

- 3.1. Vývojová východiska
- 3.2. Církev, turnaje a kanonické učení res licita a res illicita
- 3.3. Rytířské turnaje a světské právo
- 3.4. Středověké právo a „sportovní“ aktivity městské populace
- 3.5. Sportovní úrazy a jejich odraz ve světském právu
- 3.6. Kanonické právo a odpovědnost za sportovní úrazy
 - 3.6.1. Případ nedbalého slepce
 - 3.6.2. Ludi permissi a dekretalisté
 - 3.6.3. Rozhodovací pravomoc papeže
- 3.7. Hodnocení středověkého vývoje

ODPOVĚDNOST SPORTOVCE V 19. STOLETÍ A 1. POLOVINĚ

20. STOLETÍ

1. Nástup moderních vývojových trendů a právní odpovědnost sportovce v 19. století a 1. polovině 20. století

- 1.1. Legislativní přístupy a odpovědnost sportovců
 - 1.1.1. Obecná legislativní opatření
 - 1.1.2. Sportovní legislativní opatření v 1. polovině 20. století
 - 1.1.3. Speciální zákonné úpravy právní odpovědnosti sportovců
- 1.2. Doktrinální přístupy a právní odpovědnost sportovců
 - 1.2.1. Koncepce vyloučení objektivního základu trestného činu
 - 1.2.2. Teorie nedostatku zavinění
 - 1.2.3. Teorie účelu
 - 1.2.4. Teorie přípustného sportovního rizika
 - 1.2.5. Teorie dodržení sportovního pravidla
 - 1.2.6. Teorie práva sportovního
 - 1.2.7. Teorie souhlasu poškozeného
 - 1.2.8. Teorie G. Del Vecchia
 - 1.2.9. Teorie státního dovolení
 - 1.2.10. Teorie práva zvykového
 - 1.2.11. Teorie práva profesionálního
 - 1.2.12. Teorie nešťastné náhody
 - 1.2.13. Další existující teorie
- 1.3. Přístupy soudní praxe k právní odpovědnosti sportovců
 - 1.3.1. Vývojová východiska
 - 1.3.2. Odpovědnost sportovce v anglickém systému práva
 - 1.3.3. Přístupy kontinentální evropské judikatury
 - 1.3.3.1. Box jako aktivátor právní ingerence
 - 1.3.3.2. Sportovní pravidla a jejich vliv na právní odpovědnost sportovců
 - 1.3.3.3. Kritérium sportovní kázně a humánní bdělosti
 - 1.3.3.4. Německý a rakouský vývoj

1.3.3.5. Hodnocení vývojové epochy

**CIVILNÍ ODPOVĚDNOST SPORTOVČŮ ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY
V KONTINENTÁLNÍM EVROPSKÉM SYSTÉMU PRÁVA**

1. Úvod

2. Německo

- 2.1. Shrnutí německého historického vývoje
- 2.2. Německý doktrinální přístup – východiska
- 2.3. Vývojové trendy v německé dogmatice
 - 2.3.1. Skutková podstata § 823 BGB a střet zákonodárné a judikatorní koncepce
 - 2.3.2. Dodržení sportovního pravidla jako určující hledisko z pohledu německé dogmatiky
 - 2.3.2.1. Judikatorní základ moderní německé dogmatiky – rozsudek BGH ze dne 5. listopadu 1974
 - 2.3.2.2. Doktrinální význam rozhodnutí BGH a teorie dodržení sportovního pravidla
 - 2.3.3. Novodobé a současné trendy v německé civilistice odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 2.3.3.1. Skutková podstata a protiprávnost jako středobod problému
 - 2.3.3.2. Normativní základ odpovědnosti sportovce – porušení normy chování
 - 2.3.3.3. Teoretické přístupy vylučující odpovědnost – kritický přístup
 - 2.3.3.3.1. Souhlas poškozeného
 - 2.3.3.3.2. Jednání na vlastní nebezpečí
 - 2.3.3.3.3. Nedostatek zavinění
 - 2.3.3.4. Rozšířený koncept absence odpovědnosti sportovce při porušení sportovního pravidla
 - 2.3.3.5. Diferenciace sportovních odvětví jako základ odpovědnostního přístupu a rozšíření odpovědnostních vztahů
 - 2.3.3.5.1. Paralelní (individuální) druhy sportu
 - 2.3.3.5.2. Kontaktní (bojová) sportovní odvětví
- 2.4. Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy v německé soudní praxi
 - 2.4.1. Výchozí princip dodržení sportovního pravidla a univerzálnost jeho použití
 - 2.4.2. Dodržení sportovního pravidla a jednotlivá sportovní odvětví
 - 2.4.3. Absence odpovědnosti i při porušení sportovního pravidla – překročení pomyslného Rubikonu?

- 2.4.4. Princip tzv. bagatelního porušení sportovního pravidla jako důvod vylučující odpovědnost sportovce – nástup novodobého fenoménu v odpovědnostních vztazích
 - 2.4.4.1. Bagatelní porušení sportovního pravidla – východisko
 - 2.4.4.2. Hrubá nedbalost a odpovědnost v bojových, kontaktních a kolektivních sportech
 - 2.4.4.3. Aplikace principu hrubé nedbalosti v soudní praxi
 - 2.4.4.4. Princip hrubého porušení sportovního pravidla v dalších sportovních odvětvích – rozšířený koncept
 - 2.4.4.5. Přístup judikatury k individuálním sportovním odvětvím – lyžování
- 2.5. Omezení odpovědnosti, vyloučení odpovědnosti a spoluzavinění ve sportovněprávních vztazích
- 2.6. Další předpoklady odpovědnosti sportovců
- 2.7. Procesní aspekty rozhodování sporů o náhradu škody za sportovní úrazy

3. Rakousko

- 3.1. Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy v rakouské civilní dogmatice
 - 3.1.1. Historická východiska doktrinárního přístupu
 - 3.1.2. Obecná východiska odpovědnostních vztahů ve sportu
 - 3.1.3. Právní předpoklady odpovědnosti sportovce za sportovní úrazy
 - 3.1.4. Problém protiprávnosti v širším pojetí – základní střet dogmatických koncepcí
 - 3.1.4.1. Je sport „jiný“?
 - 3.1.4.2. Požadovaný vzorec chování sportovce
 - 3.1.4.3. Význam sportovních pravidel pro právní odpovědnost sportovců
 - 3.1.4.4. Diferenciace sportovních odvětví a základní odpovědnostní přístupy
 - 3.1.4.4.1 Sport „nebeneinander“
 - 3.1.4.4.2.Sport „gegeneinander“
 - 3.1.4.5. Normativní koncepce privilegování sportu
 - 3.1.4.5.1.Theorie protiprávnosti
 - 3.1.4.5.2.Theorie dodržení sportovního pravidla
 - 3.1.4.5.3.Sociální adekvátnost
 - 3.1.4.5.4.Dovolené riziko
 - 3.1.4.5.5.Svolení poškozeného
 - 3.1.4.5.6.Jednání na vlastní nebezpečí
 - 3.1.4.5.7.Další teorie omezující odpovědnost sportovců
- 3.2. Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy v rakouské soudní praxi
 - 3.2.1. Princip dodržení sportovního pravidla a jeho lehkého porušení – východisko přístupu soudní praxe

- 3.2.2. Doktrinální privilegovaný přístup a jeho odraz v soudní praxi
 - 3.2.2.1. Princip sociálně adekvátního jednání
 - 3.2.2.2. Dovolené riziko
 - 3.2.2.3. Jednání na vlastní nebezpečí
- 3.2.3. Obecné principy vztahující se k odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 3.2.3.1. Výkon sportovní činnosti
 - 3.2.3.2. Typ sportu
 - 3.2.3.3. Charakter sportovní činnosti
 - 3.2.3.4. Procesní stránka rozhodování sporů o náhradu škody
- 3.2.4. Přístup rakouské judikatury k jednotlivým sportovním a herním odvětvím
 - 3.2.4.1. Kontaktní a bojové sporty
 - 3.2.4.1.1. Fotbal
 - 3.2.4.1.2. Americký fotbal
 - 3.2.4.1.3. Lední hokej
 - 3.2.4.1.4. Judo
 - 3.2.4.2. Sportovní odvětví s nevyloučeným sekundárním kontaktem
 - 3.2.4.2.1. Squash
 - 3.2.4.2.2. Motokros
 - 3.2.4.2.3. Cyklistika
 - 3.2.4.2.4. Volejbal
 - 3.2.4.2.5. Paintball
 - 3.2.4.2.6. Lyžování
 - 3.2.4.3. Další sportovní, herní a společenské činnosti
 - 3.2.4.3.1. Jezdectví
 - 3.2.4.3.2. Bruslení
 - 3.2.4.3.3. Skoky do vody
 - 3.2.4.3.4. Tandemový seskok
 - 3.2.4.3.5. Společenské aktivity

4. Švýcarsko

- 4.1. Sportovní pravidla a jejich význam ve švýcarském odpovědnostním právu
 - 4.1.1. Sportovní pravidla a sankční mechanismy sportu a práva
 - 4.1.2. Právní význam sportovních pravidel pro právní odpovědnost sportovce – východiska
 - 4.1.3. Právní význam sportovních pravidel pro právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy – vývojové doktrinální směry
 - 4.1.3.1. Právní v. neprávní význam sportovních pravidel
 - 4.1.3.2. Sportovní pravidla a jejich vliv na posouzení právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 4.1.4. Základy švýcarského doktrinálního přístupu
- 4.2. Základy civilní odpovědnosti – sportovněprávní skutková podstata

- 4.2.1. Smluvní odpovědnost – exkurz
- 4.2.2. Deliktní odpovědnost ve sportu
- 4.3. Vyloučení odpovědnosti a omezení odpovědnosti při výkonu sportu
 - 4.3.1. Soudní praxe a formulování privilegovaného přístupu
 - 4.3.2. Doktrinální přístupy k odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 4.3.2.1. Svolení v civilním právu
 - 4.3.2.1.1. Předpoklady a hranice ospravedlňujícího svolení
 - 4.3.2.1.2. Svolení jako důvod vylučující protiprávnost (odpovědnost) v soutěžním boji?
 - 4.3.2.1.3. Kritické přístupy ke svolení poškozeného
 - 4.3.2.2. Jednání na vlastní nebezpečí jako koncept vyloučení nebo omezení odpovědnosti?
 - 4.3.2.2.1. Skutková podstata
 - 4.3.2.2.2. Přístup nauky a soudní praxe – obecně
 - 4.3.2.2.3. Jednání na vlastní nebezpečí a sportovní kontext
 - 4.3.2.3. Další dogmatické přístupy k vyloučení a omezení odpovědnosti sportovců
 - 4.3.2.3.1. Smluvní vzdání se odpovědnosti
 - 4.3.2.3.2. Sebeohrožení
 - 4.3.2.3.3. Zvykové právo
 - 4.3.2.3.4. Teorie sociální adekvátnosti
 - 4.3.2.3.5. Neuplatnění důvodu odpovědnosti
 - 4.3.2.3.6. Vyloučení odpovědnosti z důvodu členství ve svazu
 - 4.3.2.3.7. Venire contra factum proprium
 - 4.3.2.3.8. Dodržení povinnosti běžné opatrnosti ve styku s jiným
 - 4.3.2.3.9. Zásada jinému neškodit
- 4.4. Sportovněprávní povinnost opatrnosti
 - 4.4.1. Sportovněprávní pravidla jako pomoc při stanovení povinnosti opatrnosti
 - 4.4.2. Zavinění v odpovědnostním právu
 - 4.4.3. Úmyslné a nedbalostní úrazy ve sportu
 - 4.4.3.1. Úmyslné zranění sportovce a porušení sportovních pravidel
 - 4.4.3.2. Zranění sportovce při dodržení sportovních pravidel
 - 4.4.3.3. Nedbalostní zranění sportovců
 - 4.4.4. Sportovní riziko, sportovní typičita a sportovní pravidla
 - 4.4.5. Obecné měřítko opatrnosti typické pro sport
 - 4.4.5.1. Pojem atleta medio

- 4.4.5.2. Přijetí rizika jako parametru typického pro sport
- 4.4.5.3. Hranice dovoleného rizika
- 4.4.5.4. Jednotlivé sportovní úrovně a určování povinnosti opatrnosti
- 4.4.5.5. Vliv vnějších okolností
- 4.4.6. Spoluzavinění poškozeného
- 4.5. Současný vývoj
- 5. Francie**
 - 5.1. Historická východiska odpovědnostních přístupů ke sportovním úrazům
 - 5.1.1. Počáteční přístupy judikatury
 - 5.1.2. Doktrinální přístupy
 - 5.2. Moderní a současný francouzský vývoj – východiska
 - 5.3. Rozšířený koncept odpovědnostního vztahu
 - 5.3.1. Obecná platnost pro sport
 - 5.3.2. Přístup k profesionálnímu sportu a normativní základ odpovědnostních vztahů
 - 5.4. Doktrinální přístup k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 5.4.1. Obecná východiska
 - 5.4.2. Odpovědnost sportovce založená na zavinění
 - 5.4.2.1. Kritérium požadovaného chování ve sportu – chování „dobrého otce rodiny“
 - 5.4.2.2. Občanskoprávní delikt sportovce při úmyslném protiprávním jednání a význam sportovních pravidel
 - 5.4.2.3. Občanskoprávní delikt sportovce při neúmyslném protiprávním jednání a význam sportovních pravidel
 - 5.4.2.4. Praktický význam dodržení v. porušení sportovních pravidel na vznik odpovědnosti
 - 5.4.3. Odpovědnost za škodu způsobenou použitím věci
 - 5.4.4. Omezení odpovědnosti za škodu typická pro sport
 - 5.4.4.1. Teorie přijetí rizika
 - 5.4.4.1.1. Doktrinální základy přijetí rizika
 - 5.4.4.1.2. Podmínky přijetí rizika
 - 5.4.4.1.3. Dosah přijetí rizik
 - 5.4.4.1.4. Oblasti uplatnění přijetí rizik
 - 5.4.4.2. Teorie společného dohledu
 - 5.4.4.2.1. Podmínky aplikace teorie společného dohledu
 - 5.4.5. Uplatnění plnoprávné odpovědnosti ve vztazích mezi sportovci
 - 5.4.6. Omezení odpovědnosti vyplývající z obecného práva
 - 5.4.6.1. Dohlížitel nad věcí
 - 5.4.6.2. Škoda způsobená věcí
 - 5.4.6.3. Vnější příčiny

- 5.5. Přístup francouzské judikatury k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 5.5.1. Sportovní odpovědnost při úmyslném porušení práva
 - 5.5.2. Sportovní odpovědnost při neúmyslném porušení práva
 - 5.5.3. Absence vzniku odpovědnosti sportovce
 - 5.5.4. Současný judikaturní trend
- 5.6. Současný vývoj
 - 5.6.1. Dopadající právní úprava
 - 5.6.2. Teorie akceptace rizika
 - 5.6.3. Odpovědné subjekty
6. **Polsko**
 - 6.1. Historické aspekty vývoje civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 6.2. Osobnostní přínos autorů polské civilní dogmatiky
 - 6.2.1. M. Sośniak
 - 6.2.1.1. Právní význam porušování sportovních pravidel
 - 6.2.1.2. Souhlas poškozeného v oblasti civilní odpovědnosti
 - 6.2.1.3. Sportovní riziko a jeho přijetí
 - 6.2.2. S. Jędruch
 - 6.3. Moderní období v polském civilním písemnictví – nenávratný ústup ze slávy?
 - 6.3.1. Současné doktrinální přístupy v obecném civilním písemnictví
 - 6.3.1.1. Souhlas poškozeného
 - 6.3.1.2. Rizikovitost sportovní činnosti
 - 6.3.2. Stávající moderní sportovněprávní odpovědnostní doktrína
 - 6.4. Minimální význam polské soudní praxe
7. **Itálie**
 - 7.1. Úvod a obecná historická východiska v italském právu
 - 7.2. Doktrinální přístup k odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy – východiska
 - 7.3. Odpovědnost sportovců z hlediska současné italské dogmatiky
 - 7.3.1. Svolení, svolení s rizikem nebo převzetí rizika ?
 - 7.3.2. Význam sportovních pravidel a povolené riziko
 - 7.3.3. Obecné doktrinální závěry
 - 7.4. Odpovědnost sportovců v italské soudní praxi – východiska
 - 7.4.1. Rozvoj a akceptace převzetí rizika
 - 7.4.2. Soudní praxe a její směry na počátku 21. století
 - 7.5. Hodnocení italského vývoje
8. **Portugalsko**
 - 8.1. Úvod a rozsah odpovědnostních vztahů ve sportu v portugalském právu
 - 8.2. Odpovědnost sportovců – kategorizace

- 8.2.1. Sporty provozované „bok po bok“
- 8.2.2. Sporty provozované „sportovcem proti sportovci“
- 8.2.3. Sporty „jedni proti druhým s nebezpečím úrazu“
- 8.3. Přijetí rizika
 - 8.3.1. Příslušné sportovní odvětví – využití znalců
 - 8.3.2. Nepřestoupení pravidel hry kontra překročení pravidel hry
 - 8.3.3. Nedbalostní a úmyslné zranění
 - 8.3.4. „Sport se sportovním protivníkem“ kontra „útok na osobu protivníka“
 - 8.3.5. Svazový (soutěžní) sport kontra rekreační sport
 - 8.3.6. Lehké a vážné úrazy
 - 8.3.7. Herní a tréninkové situace
- 8.4. Formulace závěrů
- 8.5. Kritická analýza judikatury Nejvyššího soudu Portugalska
- 9. Španělsko
 - 9.1. Úvod a východiska
 - 9.2. Předpoklady civilní odpovědnosti sportovců
 - 9.3. Specifika civilní odpovědnosti sportovců
 - 9.3.1. Profilace doktríny převzetí rizik
 - 9.3.1.1. Judikaturní východisko
 - 9.3.1.2. Doktrinální východisko
 - 9.3.1.3. Požadovaný standard péče ve sportu – základní stavební kámen odpovědnostních vztahů
 - 9.3.1.4. Význam sportovních pravidel a odpovědnost sportovců
 - 9.4. Španělská odpovědnostní soudní praxe
 - 9.5. Přístup s nadhledem ?
- 10. Rumunsko
 - 10.1. Země bez judikatury a doktríny ?
 - 10.2. Sportovní pravidla a souhlas poškozeného – základ rumunské dogmatiky
 - 10.2.1. Základní koncepční pojetí souhlasu poškozeného
 - 10.2.2. Rizikovitost sportovní činnosti
 - 10.3. Možný budoucí vývoj
- 11. Slovinsko (exkurs)

CIVILNÍ ODPOVĚDNOST SPORTOVců ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY V BRITSKÉM A MIMOEVROPSKÉM PRÁVNÍM PROSTORU

1. Velká Británie

- 1.1. Úvod
- 1.2. Úmyslné způsobené zranění
- 1.3. Obecný koncept povinnosti přiměřené péče
- 1.4. Standard tzv. hrubé nedbalosti
- 1.5. Rozhodnutí *Condon v. Basi*
- 1.6. Dopad a hodnocení rozhodnutí *Condon v. Basi*

- 1.7. Případ *Caldwell v. Maguire and Fitzgerald*
- 1.8. Význam rozhodnutí *Caldwell v. Maguire and Fitzgerald*
- 1.9. Kritérium nedbalosti a další relevantní hlediska
 - 1.9.1. Přijetí rizik souvisejících se zápallem hry
 - 1.9.2. Nepřiměřené jednání
 - 1.9.3. Svolení poškozeného a rozhodnutí ve věci
Smoldon v. Whitworth and Nolan
 - 1.9.4. Fotbalové prostředí
- 1.10. Analýza a hodnocení anglického vývoje
- 1.11. Potřeba harmonizace přístupu k nedbalému jednání ve sportu
- 2. Irsko a Skotsko**
 - 2.1. Východiska irského prostředí
 - 2.2. *Ryan v. Ireland* a jeho dopad do sportovního prostředí
 - 2.3. Případ *Caldwell v. Maguire and Fitzgerald* – vysoký standard pro žalobce
 - 2.4. Nedbalost nebo „nedbalost za všech daných okolností“?
 - 2.5. A zase ten standard – tentokrát v irském prostředí
 - 2.6. Základ budoucí judikatury – irský případ
Mc Comiskey v. Mc Dermott?
 - 2.7. Hrubá nedbalost – základní stavební kámen?
 - 2.8. Aktuální irský vývoj
 - 2.9. Skotský vývoj (exkurz)
- 3. Austrálie**
 - 3.1. *Rootes v. Shelton* – východiska dalšího vývoje
 - 3.1.1. Skutkový základ případu
 - 3.1.2. Analýza případu – soudce Barwick
 - 3.1.3. Analýza případu – soudce Kitto
 - 3.1.4. Analýza případu – soudce Taylor
 - 3.1.5. Analýza případu – soudce Owen
 - 3.2. *Woods v. Multi-Sport holdings Pty Ltd* – další kamínek do mozaiky
 - 3.2.1. Východiska případu
 - 3.2.2. Diskurs soudců Nejvyššího soudu Austrálie
 - 3.3. Konkrétní řešení a přetrvávající otázky nad obecnými závěry
 - 3.3.1. Povaha sportu a jeho vztah k právu
 - 3.3.2. Předpoklady porušení standardu péče
 - 3.3.3. Zjevná a inherentní rizika
 - 3.3.4. Dopad sportovních pravidel
 - 3.4. Následný doktrinální vývoj a australská specifika
 - 3.4.1. Právo upravující nedbalost a jeho aplikace na sport
 - 3.4.1.1. Obecná koncepce nedbalostního jednání
 - 3.4.1.1.2. Rozhodnutí *Ollier v. Magnetic Island Country Club a McArthur Distrikt Motor Cycle Sportsmen Inc. & Ors. v. Ardizzone* – základ novodobé nedbalostní judikatury
 - 3.4.1.1.3. Povinnost péče

- 3.4.1.4. Doktrína *volenti non fit injuria* (přijetí rizika)
- 3.4.1.5. Doktrína inherentního rizika
- 3.4.1.6. Vliv sportovních pravidel
- 3.4.2. Sportovní úrazy, pojišťovací krize a legislativní řešení
- 4. **Irán (exkurz)**
 - 4.1. Obecná východiska
 - 4.2. Historické sportovněprávní souvislosti
 - 4.3. Aktuální vývoj
- 5. **Jihoafrická republika**
 - 5.1. Obecná východiska a základy odpovědnosti
 - 5.2. Doktrinální převaha zásady *volenti non fit injuria* a koncepce tzv. přiměřeného jednání
 - 5.3. Odpovědnost sportovce a románský vliv – případ hozeného oštěpu
 - 5.4. Relevantní výchozí judikatura
 - 5.4.1. Riziko v mimosportovní judikatuře
 - 5.4.2. Rozhodnutí ve věci *Boshoff v. Boshoff*
 - 5.4.3. Sportovněprávní judikatura a hledisko nedbalosti
 - 5.5. Aktuální judikатурní vývoj – případ *Hatting v. Roux*
 - 5.5.1. Skutkový základ případu
 - 5.5.2. Právní posouzení a analýza případu
 - 5.5.3. Doktrinální hodnocení případu a jeho budoucí využitelnost
 - 5.5.4. Analýza obecné deliktární doktríny
 - 5.6. Deliktární právo ve sportu – resumé
- 6. **Spojené státy americké**
 - 6.1. Právní předpisy upravující bezpečnost sportu a rizika vlastní danému sportu
 - 6.1.1. Ekonomické okolnosti a jejich dopad do právní úpravy
 - 6.1.2. Komparativní srovnání států USA
 - 6.2. Doktrinální a judikaturní vývojové etapy právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 6.2.1. První vývojové etapy a přelomová 70. léta 20. století
 - 6.2.1.1. Počáteční vliv a vývoj judikatury
 - 6.2.1.2. Formování doktrinálních teoretických přístupů
 - 6.2.1.3. Okolnosti vylučující protiprávnost – přijetí rizika
 - 6.2.1.4. Amatérský a profesionální sport
 - 6.2.1.5. Judikaturní zlom – rozhodnutí *Nabozny v. Barnhill*
 - 6.2.1.5.1. Skutkový základ případu
 - 6.2.1.5.2. Rozhodnutí odvolacího soudu
 - 6.2.1.5.3. Analýza rozhodnutí
 - 6.2.1.5.4. Hodnocení rozhodnutí a jeho odraz v odborné literatuře
 - 6.2.1.6. Druhé klíčové rozhodnutí – *Hackbart v. Cincinnati Bengals, Inc.*

- 6.2.1.6.1. Rozhodnutí soudu prvního stupně
- 6.2.1.6.2. Rozhodnutí odvolacího soudu
- 6.2.1.6.3. Analýza případu
- 6.2.1.6.4. Hodnocení rozhodnutí ve sportovněprávní doktríně
- 6.2.2. Vývoj 80. let – hledání použitelného standardu nedbalostních deliktů
 - 6.2.2.1. Teorie občanskoprávní odpovědnosti – hledání použitelného standardu
 - 6.2.2.2. Judikaturní a právně-teoretická východiska odpovědnosti sportovců
 - 6.2.2.2.1. Standard prosté nedbalosti a doktrína přijetí rizika
 - 6.2.2.2.2. Posun směrem ke standardu hrubé nedbalosti
 - 6.2.2.2.3. Dopad zásad poměrného zavinění
 - 6.2.2.2.4. Souhrnný trend judikatury
 - 6.2.2.3. Kritické pohledy na judikaturu – některé nevyřešené problémy
 - 6.2.2.3.1. Zpochybnění hrubé nedbalosti jako použitelného standardu
 - 6.2.2.3.2. Přijetí rizika a souhlas poškozeného – těžko postžitelné koncepce v rámci sportu
 - 6.2.2.3.3. Přetrvávající problémy s poměrným zaviněním
 - 6.2.2.3.4. Tolerance a podpora přehnaně agresivního jednání?
 - 6.2.2.4. Úvahy nad alternativními přístupy
 - 6.2.2.4.1. Vnitřní pravidla jako objektivní standard občanskoprávní odpovědnosti
 - 6.2.2.4.2. Kombinace přístupu založeného na vnitřních pravidlech a standardu hrubé nedbalosti
 - 6.2.2.4.3. Nevyřešené problémy – obecné řešení problému násilí ve sportu
- 6.2.3. 90. léta – období nevyužitých příležitostí ?
 - 6.2.3.1. Doktrinální analýza
 - 6.2.3.1.1. Tripartice občanskoprávních deliktů ve sportu
 - 6.2.3.1.2. Tvrzené nedostatky standardu hrubé nedbalosti
 - 6.2.3.1.3. Prvky žalobního důvodu založeného na prosté nedbalosti
 - 6.2.3.1.4. Okolnosti vylučující protiprávnost
 - 6.2.3.1.5. Obavy z masového podávání žalob a výše mimosoudního vyrovnání
 - 6.2.3.1.6. Ochota účastnit se amatérského sportování
 - 6.2.3.1.7. Průběh a konec 90. let

- 6.2.4. Novodobý současný vývoj ve 21. století – vývojové tendence
 - 6.2.4.1. Standard péče ve sportovních případech ve 21. století
 - 6.2.4.2. Kritika ustálených postupů
 - 6.2.4.3. Alternativní řešení a analýza dosavadního přístupu
- 6.3. Judikaturní vývoj v jednotlivých státech USA
 - 6.3.1. Princip prosté nedbalosti × hrubá nedbalost
 - 6.3.2. Jednotlivé státy USA
 - 6.3.2.1. Florida
 - 6.3.2.2. Wisconsin
 - 6.3.2.3. New Jersey
 - 6.3.2.3.1. Případ *Crawn v. Campo*
 - 6.3.2.3.2. Případ *Schick v. Ferolito*
 - 6.3.2.4. Illinois
 - 6.3.2.5. Indiana
 - 6.3.2.6. Missouri
 - 6.3.2.7. Kalifornie
 - 6.3.2.8. Ohio
 - 6.3.2.9. Connecticut
 - 6.3.2.10. Louisiana
 - 6.3.2.11. Další státy USA (exkurs)
 - 6.4. Hodnocení vývoje v USA
- 7. **Kanada**
 - 7.1. Východiska zkoumání kanadského přístupu
 - 7.2. Obecné zásady odpovědnosti za delikt ve sportovním prostředí
 - 7.3. Judikatura v jednotlivých sportovních odvětvích
 - 7.3.1. Lední hokej
 - 7.3.2. Fotbal a ragby
 - 7.3.3. Baseball
 - 7.3.4. Fotbal (evropský)
 - 7.3.5. Lyžování
 - 7.3.6. Golf
 - 7.4. Doktrinální hodnocení judikatorních trendů
 - 7.5. Analytická diferenciací deliktů při sportovních zraněních
 - 7.5.1. Úmyslné delikty
 - 7.5.2. Nedbalostní jednání
 - 7.5.3. Bezohlednost (hrubá nedbalost)
 - 7.6. Hodnocení kanadského vývoje

TRESTNÍ ODPOVĚDNOST SPORTOVců ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY V KONTINENTÁLNÍM EVROPSKÉM SYSTÉMU PRÁVA

- 1. Úvod
- 2. Německo
 - 2.1. Historická evropská (či světová) vývojová dominance?

- 2.2. Vývojové trendy ve starší německé dogmatice
 - 2.2.1. Sportovní úrazy – vyloučení znaků skutkové podstaty
 - 2.2.2. Objektivní teorie účelu
- 2.3. Přístup novější doktríny k trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 2.3.1. Svolení vylučující naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu
 - 2.3.2. Situačně adekvátní výklad naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu
 - 2.3.3. Učení o sociální adekvátnosti
 - 2.3.3.1. Welzelův princip sociální adekvátnosti
 - 2.3.3.2. Sociální adekvátnost v oblasti sportu
 - 2.3.3.2.1. Vztah sociální adekvátnosti a sportu podle Hanse Welzela
 - 2.3.3.2.2. Sociální adekvátnost, sportovní úraz a Berrova koncepce
 - 2.3.3.2.3. Sportovní zápolení jako sociálně adekvátní chování podle Döllinga
 - 2.3.3.2.4. Zipf k významu sociální adekvátnosti v oblasti sportu
 - 2.3.3.2.5. Sociální adekvátnost a další doktrinální přístupy
 - 2.3.3.2.6. Nepoužitelnost učení o sociální adekvátnosti ve sportu
 - 2.3.3.2.7. Bojové sporty a sociálně adekvátní jednání
 - 2.3.3.3. Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu u sportovních úrazů podle § 223 StGB
 - 2.3.3.3.1. Objektivní stránka skutkové podstaty ve světle sportu
 - 2.3.3.3.2. Subjektivní stránka § 223 StGB se zohledněním sportovního prostředí
 - 2.3.3.3.3. Protiprávnost ve sportovním kontextu
 - 2.3.3.3.3.1. Sportovní zvykové právo
 - 2.3.3.3.3.2. Právo výkonu povolání
 - 2.3.3.3.3.3. Účelovost sportovní činnosti
 - 2.3.3.3.3.4. Privilegovaná dovolenost sportovní činnosti
 - 2.3.3.3.3.5. Idea obecného zvážení statků
 - 2.3.3.3.3.6. Zákonem stanovená podpora sportu
 - 2.3.3.3.3.7. Dovolené riziko
 - 2.3.3.3.3.7.1. Kritika dovoleného rizika při řešení odpovědnostních problémů ve sportu
 - 2.3.3.3.3.8. Svolení
 - 2.3.3.3.3.8.1. Historické souvislosti

- 2.3.4.3.8.2. Problematika svolení a sportovní úrazy po roce 1950
- 2.3.4.3.8.3. Udělení svolení k úrazům způsobeným úmyslně
- 2.3.4.3.8.4. Udělení svolení k úrazům způsobeným nedbalostně
- 2.3.4.3.8.5. Zobecňující závěr
- 2.4. Absentující soudní praxe – doktrinální intermezzo
- 2.5. Současný doktrinální a dogmatický vývoj
 - 2.5.1. Kategorizace sportů podle typických rizik zranění
 - 2.5.2. Sportovní pravidla, normy trestního práva a jejich vzájemný vztah
 - 2.5.2.1. Sportovní pravidla a obecná teorie trestního práva z hlediska podmínek vzniku odpovědnosti sportovců
 - 2.5.2.2. Sportovní pravidla a sportovněprávní teorie
 - 2.5.3. Dominantní postavení bojových a kontaktních sportů
 - 2.5.3.1. Ústavněprávní přístup k odpovědnosti sportovců
 - 2.5.3.1.1. Ústavněprávní konformita deliktů způsobených při výkonu sportu daná účelem sportu
 - 2.5.3.1.2. Ústavněprávní konformita deliktů způsobených při výkonu sportu daná jednáním na vlastní nebezpečí a svobodným jednáním sportovce
 - 2.5.3.1.3. Ústavněprávní hranice privilegování deliktů spáchaných ve sportu
 - 2.5.4. Sportovní úrazy a rozsah dopadu trestního práva
 - 2.5.5. Procesní přístupy k omezení trestnosti sportovních úrazů
 - 2.5.6. Úmyslné a nedbalostní trestné činy ve sportu – hraniční kritérium a kritický pohled novodobé německé dogmatiky
 - 2.5.6.1. Materiálně právní teorie k omezení odpovědnosti za sportovní úrazy a usmrcení v bojových sportech
 - 2.5.6.2. Nedbalostní trestné činy a naplnění jejich předpokladů
 - 2.5.7. Dominance dvou doktrinálních přístupů v současné dogmatice
 - 2.5.7.1. Opětná dominance sociální adekvátnosti se zdůrazněním sportovní povahy?
 - 2.5.7.2. Nárůst významu svolení poškozeného
 - 2.6. Německý judikатурní přístup
 - 2.6.1. Svolení jako vůdčí princip v judikatuře německých soudů
 - 2.6.2. Trestní odpovědnost, svolení a dobré mravy
 - 2.6.3. Diferenční odpovědnostní kritéria
 - 2.7. Hodnocení německého vývoje
- 3. Rakousko
 - 3.1. Meziválečný základ judikatury

- 3.2. Stavební kámen moderní trestněprávní sportovní dogmatiky – F. Bydlinksi
 - 3.2.1. Společenská a právní východiska
 - 3.2.2. Kritický přístup k dosavadní judikatuře a z ní plynoucí doktríně dodržení sportovního pravidla
 - 3.2.3. Sociální adekvátnost – řešení i trestněprávní odpovědnosti?
 - 3.2.4. Dovolené riziko a význam zvykového práva
 - 3.2.5. Bydlinkského koncepce
- 3.3. Teoretické základy novodobé rakouské dogmatiky
 - 3.3.1. Koncepční východiska – M. Lasson
 - 3.3.2. Horské sporty – tradiční stavební kámen sportovněprávní doktríny?
 - 3.3.2.1. Odpovědnost v horských sportech v užším smyslu
- 3.4. Trestní odpovědnost sportovců v rakouské soudní praxi
 - 3.4.1. Jednání na vlastní nebezpečí
 - 3.4.2. Široký společenský základ sportovněprávní judikatury – grilování u rybníka
 - 3.4.3. Trestní řízení a důkazní obtíže
 - 3.4.5. Současný judikaturní přístup
4. Švýcarsko
 - 4.1. Starší doktrinální vývoj
 - 4.2. Přístupy současné švýcarské dogmatiky
 - 4.3. Švýcarská rozhodovací trestní praxe
 - 4.3.1. Obecné linie švýcarské soudní praxe
 - 4.3.1.1. Amatérský sport
 - 4.3.1.2. Profesionální sport
 - 4.3.2. Judikatura v oblasti lyžování
 - 4.3.2.1. Kantonální judikatura
 - 4.3.2.2. Federální judikatura
 - 4.3.3. Procesní aspekty trestních sportovních procesů
 - 4.4. Současný vývoj – propojení doktrinálního a judikaturního vývoje
5. Francie
 - 5.1. Úvod k francouzskému vývoji
 - 5.2. Impozantní epocha první poloviny 20. století
 - 5.2.1. Smlouva o boxerském střetnutí a vstup soudů do „sportovního ringu“
 - 5.2.2. Rozvoj teorií vylučujících trestní odpovědnost sportovců
 - 5.2.2.1. Teorie L. Le Rouxe
 - 5.2.2.2. Další doktrinální teorie
 - 5.2.2.3. Význam sportovních pravidel ve francouzské dogmatice
 - 5.3. Novodobý a současný vývoj
 - 5.3.1. Dosah působnosti trestního práva a odpovědnost sportovců
 - 5.3.2. Předpoklady trestní odpovědnosti
 - 5.3.2.1. Obligatorní předpoklady

- 5.3.2.1.1. Horské sporty – expozé
- 5.3.2.2. Kontroverzní (sporné) předpoklady
- 5.3.3. Důsledky adaptace soudní praxe
 - 5.3.3.1. Právní prvek trestného činu
 - 5.3.3.2. Morální prvek trestného činu
 - 5.3.3.3. Materiální stránka trestného činu
- 5.3.4. Francouzská rozhodovací praxe
 - 5.3.4.1. Absentující odpovědnost sportovců
- 5.3.5. „Účastenství“ na trestní věci
- 5.3.6. Potvrzený dosah trestního práva do sportovního prostředí
- 6. Polsko**
 - 6.1. Východiska polského přínosu
 - 6.2. Judikaturní základ v meziválečném období
 - 6.3. Formování teoretické fronty v meziválečném a krátce poválečném období
 - 6.4. Nástup doktríny sportovního rizika v 60. letech
 - 6.4.1. A. Gubiński
 - 6.4.2. Popularizátor J. Sawicki
 - 6.5. Monumentální nástup sportovněprávního písemnictví v 70. letech
 - 6.5.1. Osobnost A. J. Szwarcze
 - 6.5.1.1. Rozsah a přínos jeho publikační činnosti
 - 6.6. Publicistická krize 80. a 90. let
 - 6.7. Doktrinální směry v odpovědnostních vztazích od počátku 21. století
 - 6.7.1. Obecné sportovně-odpovědnostní směry v polské dogmatice
 - 6.7.1.1. Teorie sportovního rizika
 - 6.7.1.1.1. Sportovní riziko v pojetí A. J. Szwarcze
 - 6.7.1.1.2. Dovolené sportovní riziko a přístup P. Kardase
 - 6.7.1.1.3. Aktuálně dominující směr a pojetí R. Kubiaka?
 - 6.7.1.2. Svolení poškozeného a sportovní úrazy
 - 6.8. Současná polská soudní praxe
- 7. Itálie**
 - 7.1. Vývojová východiska
 - 7.2. Poválečná vývojová etapa
 - 7.2.1. Doktrinální vývoj
 - 7.2.2. Vývoj soudní praxe
 - 7.3. Současné vývojové trendy
 - 7.3.1. Profilace italské doktríny
 - 7.3.1.1. Vztah trestního a sportovního práva
 - 7.3.1.2. Odpovědnostní chování ve sportu
 - 7.3.1.3. Základ odpovědnostního přístupu
 - 7.3.1.4. Sportovní odvětví s nutným nebo předpokládaným fyzickým kontaktem
 - 7.3.1.5. Význam sportovních pravidel
 - 7.3.1.6. Sportovní odvětví bez fyzického kontaktu

7.3.1.7. Sumarizace doktrinárního pohledu a celková diferenciacie sportovních disciplín

7.3.1.8. Profilace doktríny a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy

7.4. Směřování soudní praxe

8. Španělsko

8.1. Emotivní úvod jako výraz reálné situace?

8.2. Judikaturní východiska

8.3. Precizace judikaturních kritérií

8.4. Přístup současné španělské dogmatiky

8.4.1. Emotivní postesek podruhé?

8.4.2. Základní trestněprávní dogmatické přístupy

8.4.3. Další teoretické doktrinární směry

8.4.3.1. Doktrína předpokládaného nebo přijatého rizika

8.4.3.2. Teorie náhodné události

8.4.3.3. Teorie obvyklosti

8.4.3.4. Doktrína sociální přiměřenosti

8.4.3.5. Teorie státem uznaných kulturních pravidel (norem)

8.4.3.6. Plnění pracovních povinností a výkon práva

9. Maďarsko (exkurs)

TRESTNÍ ODPOVĚDNOST SPORTOVců ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY V BRITSKÉM A MIMOEVROPSKÉM PRÁVNÍM PROSTORU

1. Velká Británie

1.1. Úvod

1.2. Historický kontext 19. století – případy *Bradshaw* a *Moore*

1.3. Účast na sportu a trestní právo v moderním britském pojetí

1.4. Doktrinární kriterializace možných trestných činů zakládajících odpovědnost sportovců za sportovní úrazy

1.4.1. Obecná východiska

1.4.2. Rušení veřejného pořádku

1.4.3. Ustanovení § 47 zákona o trestných činech proti osobě z roku 1861: napadení mající za následek ublížení na zdraví

1.4.4. Ustanovení § 20 zákona o trestných činech proti osobě z roku 1861: napadená s následkem těžkého ublížení na zdraví nebo zranění

1.4.5. Ustanovení § 18 zákona o trestných činech proti osobě z roku 1861: napadení s úmyslem způsobit těžké ublížení na zdraví nebo zranění

1.4.6. Zabití

1.4.7. Vražda

1.5. Odpovědnost dalších osob – exkurs

1.6. Okolnosti vylučující trestnost

1.6.1. Obecná východiska

- 1.6.2. Souhlas (svolení) poškozeného – východisko
 - 1.6.2.1. Souhlas poškozeného v historickém kontextu – případy *Bradshaw a Moore*
 - 1.6.2.2. Příklad *Brown* – východisko dalšího přístupu
 - 1.6.2.3. Praktické dopady případu *Brown*
 - 1.6.2.4. Rozhodnutí ve věci *Barnes* – klíčový zlom v judikatuře?
 - 1.6.2.5. Hodnocení a význam případu *Barnes*
 - 1.6.2.6. Doktrinální dopad dogmatiky souhlasu
- 1.6.3. Dovolенý způsob provozování sportu a kultura hry
 - 1.6.3.1. Dovolенý způsob provozování sportu
 - 1.6.3.2. Kultura hry
 - 1.6.3.3. Kultura hry a působnost sportovních řídicích orgánů
- 1.6.4. Opětný nástup pochybností – případ *Chapman*
 - 1.6.4.1. Východiska
 - 1.6.4.2. Podstata případu
 - 1.6.4.3. Právní analýza
 - 1.6.4.4. Rozsah souhlasu poškozeného
 - 1.6.4.5. Příklad *Barnes* a další – uvedení případu *Chapman* do souvislostí
 - 1.6.4.6. Přístup soudů ke sportovním nehodám v amatérském sportu
 - 1.6.4.7. Aktivita soudů v profesionálním sportu
 - 1.6.4.8. Přístup britského státního zastupitelství
 - 1.6.4.9. Hodnocení případu *Chapman*
- 1.6.5. Svolení poškozeného a neorganizované sportovní aktivity
- 1.6.6. Sebeobrana
- 1.6.7. Automatismus
- 1.7. Bojové sporty
- 1.8. Uplatňování sankcí a trestů za sportovní úrazy
 - 1.8.1. Procesní postupy
 - 1.8.2. Ukládané tresty
 - 1.8.3. Argumenty ve prospěch zmírnění rozsudku
 - 1.8.4. Náhrada škody v trestním řízení
 - 1.8.5. Role sportovních orgánů – přenos úkolů trestního práva?
 - 1.8.6. Trestní soudy a sportovní soudy – šíření spravedlnosti rozdílného druhu?
 - 1.8.7. Tresty ukládané sportovními orgány a trestní právo
- 1.9. Exkurs ke skotskému vývoji
- 1.10. Exkurs k irskému vývoji
- 2. Spojené státy americké a Kanada**
 - 2.1. Úvod
 - 2.2. Obecná východiska odpovědnostního přístupu
 - 2.3. Formování trestněprávního přístupu – reakce státu na násilí ve sportu
 - 2.4. Právní základy trestněprávního přístupu k odpovědnosti sportovců

- 2.4.1. Okolnosti vylučující protiprávnost – sebeobrana
- 2.4.2. Okolnosti vylučující protiprávnost – svolení poškozeného
- 2.4.3. Okolnosti vylučující protiprávnost – nechtěný reflex (instinktivní reakce)
- 2.5. Aplikace doktrinálních závěrů v soudní praxi
 - 2.5.1. Případ *Regina v. Green* a *Regina v. Maki*
 - 2.5.2. Případ *State v. Forbes*
 - 2.5.3. Případ *People v. Freer*
 - 2.5.4. Případ *People v. Jones*
 - 2.5.5. Hodnocení praktického přístupu
- 2.6. Nástup klíčové judikatury 80. let 20. století
 - 2.6.1. Společenská východiska
 - 2.6.2. Nástup klíčové judikatury – *Koruna v. Cey*
 - 2.6.3. Případ *Koruna v. Ciccarelli*
 - 2.6.4. Hodnocení a dopady rozhodnutí *Cey* a *Ciccarelli*
- 2.7. Vývoj 90. let – judikатурní směr – případy *Floyd* a *Shelley*
- 2.8. Vývojové trendy počátku 21. století – judikатурní přístupy soudů
 - 2.8.1. *Regina v. McSorley*
 - 2.8.2. Případ *Todd Bertuzzi*
 - 2.8.3. Případ *Jesse Boulerice*
- 2.9. Novodobé doktrinální přístupy
 - 2.9.1. Úvod
 - 2.9.2. Formování přístupu trestního práva ke sportu a odpovědnosti sportovců
 - 2.9.3. Legalita sportovního násilí a moderní pojetí dominujícího svolení (souhlasu) poškozeného
 - 2.9.3.1. Podstata doktríny svolení
 - 2.9.3.2. Teorie svolení a porušení sportovních pravidel
 - 2.9.3.3. Model Penal Code Standard
 - 2.9.4. Kombinace svolení a soudní praxe
- 3. Jihoafrická republika**
 - 3.1. Úvod a východiska jihoafrického pojetí
 - 3.2. Základní vztah trestního práva a odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 3.3. Faktická omezená působnost trestního práva ve sportovním kontextu
 - 3.4. Disciplinární řízení a zásady přirozené spravedlnosti
 - 3.5. Omezený dosah recentní judikatury
 - 3.6. Doktrinální základy trestní odpovědnosti sportovců
 - 3.6.1. Východiska
 - 3.6.2. Protiprávnost jednání
 - 3.6.3. Důvody ospravedlnění (grounds of justification)
 - 3.6.3.1. Sebeobrana
 - 3.6.3.2. Svolení poškozeného (souhlas)
 - 3.6.3.3. Význam sportovních pravidel

4. Austrálie

- 4.1. Historické expoé a společenská východiska
- 4.2. Základy doktrinálního trestněprávního přístupu
- 4.3. Rozdělení kompetencí – soudy x soukromé sportovní tribunály?
- 4.4. Kritéria stíhání sportovního násilí
 - 4.4.1. Souhlas poškozeného jako privilegovaný přístup?
 - 4.4.1.1. Souhlas poškozeného a historický kontext
 - 4.4.1.2. Dosah souhlasu a role soudů
 - 4.4.2. Význam a aplikace sportovních pravidel
 - 4.4.3. Napadení ve sportovním kontextu
 - 4.4.4. Provokace a sebeobrana proti napadení

5. Nový Zéland

- 5.1. Dominantní koncepce souhlasu a vliv kanadské soudní praxe
 - 5.1.1. Případy *R. v. Cey a R. v. Leclerc*
 - 5.1.2. Indikátory právního posouzení sportovních úrazů
 - 5.1.2.1. Zřejmý trestněprávní postih sportovců
 - 5.1.2.2. Jednání bez trestního postihu
 - 5.1.2.3. Objektivní kritéria, která vyžadují zvážení
- 5.2. Víra v konkludentní souhlas

ČESKÝ A SLOVENSKÝ VÝVOJ CIVILNÍ A TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI SPORTOVČŮ ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY

1. Úvod

2. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy

- 2.1. Soudní praxe a civilní odpovědnost sportovců
 - 2.1.1. Formování základů soudní praxe v meziválečném období
 - 2.1.2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Cz 486/53 – spoluzavinění poškozeného
 - 2.1.3. Vyloučení odpovědnosti za náhodu – Nejvyšší soud sp. zn. 5 Cz 38/62
 - 2.1.4. Základ dosavadní judikatury – primát porušení sportovního pravidla – R 16/80
 - 2.1.5. Judikатурní trend v odpovědnosti sportovců po roce 1989 – Nejvyšší soud sp. zn. 25 Cdo 1960/2002
 - 2.1.5.1. Právní rámec odpovědnosti sportovců
 - 2.1.5.2. Analýza a hodnocení judikатурního směru
 - 2.1.5.3. Výše náhrady škody
 - 2.1.6. Právní odpovědnost sportovců v individuálních sportech – Nejvyšší soud sp. zn. 25 Cdo 1506/2004
 - 2.1.7. Zproštění se odpovědnosti za škodu – Nejvyšší soud sp. zn. 25 Cdo 4287/2011
 - 2.1.8. Spoluzpůsobení si škody lyžařem při vyhýbání se jinému – Nejvyšší soud sp. zn. 25 Cdo 4286/2011

- 2.1.9. Doplnující sportovněprávní judikatura Nejvyššího soudu k náhradě škody ve sportovním kontextu
 - 2.1.9.1. Odpovědnost za škodu způsobenou divákovi při sportovním utkání
 - 2.1.9.2. Spoluzavinění diváka při automobilové rallye
 - 2.1.9.3. Nebezpečnost předstartovní fáze automobilového závodu
 - 2.1.9.4. Vznik škody na zdraví použitím neodpovídajícího sportovního náčiní
- 2.1.10. Odraz judikatury Nejvyššího soudu v odborné sportovněprávní literatuře
- 2.1.11. Další sportovněprávní judikatura k odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 2.1.11.1. Absence zavinění jako důvod zproštění se odpovědnosti za škodu způsobenou sportovním úrazem a k přípustnému riziku ve fotbale
 - 2.1.11.2. Prolomení dominance sportovních pravidel
- 2.1.12. Aktuální judikатурní přístup Nejvyššího soudu
- 2.2. Vývojové trendy v oblasti odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy ve sportovněprávním písemnictví
 - 2.2.1. Historická dominance J. Prusáka
 - 2.2.2. 90. léta 20. století – období promarněných příležitostí?
 - 2.2.3. Přelom tisíciletí – nástup progresivních sportovněprávních trendů?
 - 2.2.3.1. Sportovní normy jako předmět zájmu právní vědy a jejich odpovědnostní přesahy
 - 2.2.3.1.1. Sportovní normy a jejich vztah k právním normám
 - 2.2.3.1.2. Teorie dodržení sportovního pravidla a naplnění požadavku prevenční povinnosti
 - 2.2.3.2. Možnosti vyloučení odpovědnosti za úraz způsobený při výkonu sportovní činnosti – východiska
 - 2.2.3.3. Charakter právních povinností regulujících chování sportovce při výkonu sportovní činnosti – zákonné povinnosti
 - 2.2.3.4. Charakter právních povinností regulujících chování sportovce při výkonu sportovní činnosti – smluvní povinnosti
 - 2.2.3.5. Speciální privilegované instituty a možné vyloučení odpovědnosti sportovce za sportovní úrazy
 - 2.2.3.5.1. Svolení poškozeného a jeho faktický význam
 - 2.2.3.5.1.1. Svolení v organizovaném sportu
 - 2.2.3.5.1.1.1. Legalita a legitimita sportovní činnosti

- 2.2.3.5.1.2.Svolení v neorganizovaném sportu
- 2.2.3.5.2.Sociální adekvátnost
- 2.2.3.5.3.Hodnocení základních nastupujících směrů
- 2.2.3.5.4.Nový doktrinální směr – odpovědnost za sportovní úrazy pohledem ekonomické analýzy práva
 - 2.2.3.5.4.1.Východiska
 - 2.2.3.5.4.2.Odlišnosti sportovních úrazů od klasického modelu
 - 2.2.3.5.4.3.Externalita a sportovní činnost
 - 2.2.3.5.4.4.Princip venire contra factum proprium
 - 2.2.3.5.4.5.Hodnocení ekonomické analýzy práva
- 2.2.3.5.5.Waiver jako možnost vyloučení odpovědnosti sportovce za sportovní úraz
 - 2.2.3.5.5.1.Východiska
 - 2.2.3.5.5.2.Waiver v evropském komparativním kontextu
 - 2.2.3.5.5.3.Vzdání se práva na náhradu škody v tuzemském právním řádu
 - 2.2.3.5.5.4.Informovaný souhlas ve sportu?
 - 2.2.3.5.5.5.Hodnocení a návrhy de lege ferenda
- 2.2.3.5.6.Další sportovně-doktrinální linie odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
 - 2.2.3.5.6.1.T. Sluka
 - 2.2.3.5.6.2.Odpovědnostní koncepce T. Doležala
 - 2.2.3.5.6.3.S. Sádovský a právní aspekty násilí ve sportu
 - 2.2.3.5.6.4.Integrace prvků práva common law z pohledu P. Hamerníka
 - 2.2.3.5.6.5.Praktický přístup J. Kubíčka
- 2.3. Vývojové trendy v oblasti odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy v obecné právní dogmatice
 - 2.3.1. Éra obecného zákoníku občanského
 - 2.3.2. Občanský zákoník 1964
- 2.4. Další právně argumentační linie a sportovní kontext
 - 2.4.1. Akademické prostředí
 - 2.4.2. Obecná publicistika a „právní publicistika“
 - 2.4.2.1. Zvýšení institucionálního zájmu o právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy
 - 2.4.2.2. V mimoprávních kruzích skutečný zájem nebo mediální bouře ve sklenici vody?

- 2.4.2.3. Nástup inovativního směru nebo „slepá ulička“?
- 2.4.2.5. Psychologický aspekt problému 0
- 2.5. Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy a nový český občanský zákoník
 - 2.5.1. Společenská východiska před rokem 1990
 - 2.5.2. Tradiční nevyužití nabízené příležitosti v 90. letech?
 - 2.5.3. Počátek tisíciletí a ambiciózní projekt ve Slovenské republice
 - 2.5.4. Očekávání spojená s novým občanským zákoníkem?
 - 2.5.4.1. Východiska možného přístupu
 - 2.5.4.2. Sportovec škůdce
 - 2.5.4.3. Postavení poškozeného sportovce
 - 2.5.4.4. Hodnocení
- 3. **Trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy**
 - 3.1. Soudní praxe a trestní odpovědnost sportovců
 - 3.1.1. Formování základů soudní praxe v meziválečném období – širší sportovněprávní kontext
 - 3.1.2. Období 2. poloviny 20. století – úmyslný či neúmyslný nezájem o sportovní úrazy?
 - 3.1.3. Počátek 21. století – zvýšený „zájem“ vrcholné justice o trestní odpovědnost sportovců
 - 3.1.3.1. Příklad nebezpečného lana – Nejvyšší soud sp. zn. 3 Tz 233/2001
 - 3.1.3.2. Výkon sportovní činnosti a prvek její rizikovitosti – Nejvyšší soud sp. zn. 5 Tdo 997/2002
 - 3.1.3.2. Trestněprávní postih sportovců a nedbalostní jednání – Nejvyšší soud sp. zn. 3 Tdo 1355/2006
 - 3.1.3.2.1. Skutkový a právní vývoj případu
 - 3.1.3.2.2. Právní analýza
 - 3.1.3.2.3. Ústavněprávní rozměr problému
 - 3.1.3.2.4. Alternativní přístup k problému
 - 3.1.3.2.5. Hodnocení případu
 - 3.1.3.2.5.1. Subsidiarita působení trestního práva
 - 3.1.3.2.5.2. Individualizace případu
 - 3.1.3.2.5.3. Zdůrazněný význam sportovních pravidel
 - 3.1.3.2.5.4. Další významné faktory rozhodnutí
 - 3.1.3.3. Aktuální oficiální judikатурní směr – Nejvyšší soud sp. zn. 8 Tdo 68/2010
 - 3.1.3.3.1. Skutkový a právní vývoj případu
 - 3.1.3.3.2. Právní analýza
 - 3.1.3.3.3. Hodnocení rozhodnutí

- 3.1.3.3.3.1. Povaha a relevance pravidel
Mezinárodní lyžařské federace (FIS
pravidla)
- 3.1.3.3.3.2. Zdůrazněná povinnost generální
prevence
- 3.1.3.3.3.3. Sportovní pravidla a jejich význam
– návrat ke starším přístupům?
- 3.1.4. Další trestněprávní sportovní judikatura
- 3.2. Vývojové trendy v oblasti odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
v trestním sportovněprávním písemnictví
 - 3.2.1. Utajené prvenství?
 - 3.2.2. Téměř zapomenutý průkopník odpovědnostních vztahů
ve sportu – Jiří Hora
 - 3.2.3. Analytický přístup J. Prusáka
 - 3.2.3.1. Východiska
 - 3.2.3.2. Okolnosti a důvody vylučující nebezpečnost jednání
a protiprávnost při sportu
 - 3.2.4. Poslední mohykan staršího období – Peter Gališin
 - 3.2.4.1. Formální podmínka trestnosti sportovních hráčů
 - 3.2.4.2. Materiální podmínka trestnosti sportovních hráčů při
sportovním výkonu
 - 3.2.4.3. Nutnost diferenciacce a individualizace při posuzování
trestnosti hráčů – „původců“ zranění jiné osoby při
sportovní činnosti
 - 3.2.4.4. Zranění hráče ve sportovním střetnutí – kriminalistické
problémy vyšetřování
 - 3.2.4.5. Právní vědomí v oblasti sportovněprávních vztahů
 - 3.2.5. Očekávaný nezájem 90. let 20. století
 - 3.2.6. Zásadní obrat jako důsledek judikatury Nejvyššího soudu?
 - 3.2.6.1. Trestněprávní odpovědnost sportovců z pohledu čistě
tuzemského – T. Hrnčířík
 - 3.2.6.1.1. Formální znaky trestního činu – objektivní
stránka
 - 3.2.6.1.2. Subjekt trestného činu
 - 3.2.6.1.3. Subjektivní stránka
 - 3.2.6.1.4. Objekt trestného činu
 - 3.2.6.1.5. Nebezpečnost jednání sportovce pro
společnost
 - 3.2.6.1.6. Okolnosti vylučující protiprávnost
 - 3.2.6.1.6.1. Svolení poškozeného
 - 3.2.6.1.6.2. Dovolené riziko
 - 3.2.6.2. Jak dále se sportovními pravidly?
 - 3.2.6.2.1. Východiska vztahu sportovních a právních
pravidel

- 3.2.6.2.2. Základ vzájemného vztahu sportovních a právních pravidel
- 3.2.6.2.3. Vlastní analýza J. Vučky
- 3.2.6.2.4. Kritický pohled na judikaturu Nejvyššího soudu
- 3.2.6.2.5. Sportovní pravidla a trestněprávní odpovědnost sportovců v druhém kole
 - 3.2.6.2.5.1. Dosah sportovních pravidel
 - 3.2.6.2.5.2. Rozsah aplikace sportovních pravidel
- 3.2.7. Nástup slovenské sportovněprávní doktríny
 - 3.2.7.1. Okolnosti vylučující protiprávnost – sumarizující analýza
 - 3.2.7.2. Náznak dominance „netradiční okolnosti“ – výkonu práv a povinností
 - 3.2.7.3. Odpovědnost sportovců, role trestního práva a působnost sportovních organizací
 - 3.2.7.4. Teorie zranění jako součásti hry a komparativní pohled se systémem common law
 - 3.2.7.5. Oprášení snah o legislativní řešení problému?
 - 3.2.7.5.1. Skutková podstata trestního činu ublížení na zdraví při výkonu sportovní činnosti – východiska
 - 3.2.7.5.2. První vývojové etapy normativního pokusu
 - 3.2.7.5.3. Oprávněná kritika nebo okřídlené rčení o holi a psovi?
 - 3.2.7.5.4. Sportovní trestný čin v druhém kole
 - 3.2.7.5.5. Upravená skutková podstata sportovního
- 3.2.8. Další sportovněprávní doktrína – široké názorové spektrum?
- 3.2.9. Pokus o souhrnné pojetí v české sportovněprávní literatuře
- 3.3. Vývojové trendy v oblasti odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy v obecné trestněprávní dogmatice
 - 3.3.1. Prvorepubliková literatura a vývoj v první polovině 20. století
 - 3.3.2. Trestní odpovědnost sportovců a trestní zákon č. 140/1961 Sb.
 - 3.3.3. Konec účinnosti trestního zákona – zvýšený zájem o trestní odpovědnost sportovců
 - 3.3.4. Trestněprávní rekodifikace
 - 3.3.5. Trestní odpovědnost sportovců a nový trestní zákoník
 - 3.3.5.1. Komentářová literatura
 - 3.3.5.2. Pedagogická literatura
 - 3.3.5.3. Časopisecká literatura
 - 3.3.5.3.1. Analýza doktrinálních východisek
 - 3.3.5.3.2. Podmínky vzniku trestní odpovědnosti sportovce

- 3.3.5.3.3. Okolnosti vylučující protiprávnost aplikovatelné na oblast sport
 - 3.3.5.3.3.1. Svolení poškozeného
 - 3.3.5.3.3.2. Přípustné riziko
 - 3.3.5.3.3.3. Výkon dovolené činnosti
 - 3.3.5.3.3.4. Riziko ve sportu
- 3.4. Další právně argumentační linie a sportovní kontext
 - 3.4.1. Akademické prostředí
 - 3.4.2. Obecná publicistika a „právní publicistika“

Závěr

Literatura

Věcný rejstřík